

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Διπλωματική εργασία

ΘΕΜΑ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

της

ΑΣΠΑΣΙΑΣ ΨΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού
διπλώματος ειδίκευσης στη Δημόσια Διοίκηση

Ιανουάριος 2018

Επιβλέπουσα καθηγήτρια : Ευαγγελία Κουτούπα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο της μελέτης αποτελεί η προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ελλάδα και γενικότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η εργασία χωρίζεται σε 5 κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται στο νόμο 2472/1997, στη διάρθρωσή του σε ορισμούς που χρησιμοποιούνται στο νόμο και στις δύο κατηγορίες δεδομένων, στα απλά και ευαίσθητα δεδομένα. Το δεύτερο κεφάλαιο αφιερώνεται στην πρόσβαση σε έγγραφα, στην αυτοματοποιημένη επεξεργασία και στην πρόσβαση σε ηλεκτρονική επικοινωνία. Το τρίτο ασχολείται με την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, τις αρμοδιότητες της, την τήρηση αρχείων της και κάποιες χαρακτηριστικές αποφάσεις της. Το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται στην προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, από παλιά μέχρι σήμερα, στις Ευρωπαϊκές οδηγίες που ίσχυαν όλα αυτά τα χρόνια και στη διαβίβαση δεδομένων σε τρίτες χώρες. Τέλος, το πέμπτο κεφάλαιο αναφέρεται στο Νέο Κανονισμό που θα έχει ισχύ από τον Μάιο του 2018.

ABSTRACT

The subject of the study is the protection of data personal nature in Greece and generally in the European Union. The job is divided in 5 capitals. The first chapter refers to Law 2472/1997, in its structure, in definitions used the law and the two categories of data, on simple and sensitive data. The second chapter is devoted access to documents, automated processing and access to Electronic Communication. The third is involved with the Data Protection Authority Personal Character, its responsibilities, keeping records and some of its typical decisions. The fourth chapter is mentioned in protection personal data in the European Union, from old to today, the European directives which have been in place all these years and the transmission data in third countries. Finally, the fifth chapter is mentioned in the New Regulation that will be in force from May 2018.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	ii
Εισαγωγή	v
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	1
1.1 Ο ΝΟΜΟΣ 2472/1997.....	1
1.2 Ορισμοί.....	3
1.3 Απλά και ευαίσθητα δεδομένα.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	14
2.1 Πρόσβαση σε έγγραφα	14
2.2 Δικαιώματα υποκειμένου.....	16
2.3 Πρόσβαση στην αυτοματοποιημένη επεξεργασία	21
2.4 Πρόσβαση σε ηλεκτρονική επικοινωνία.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	23
Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.	23
3.1 Ίδρυση και σκοπός της Αρχής	26
3.2 Αρμοδιότητες της Αρχής	29
3.3 Τήρηση αρχείων από την Αρχή	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	34
Η προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ε.Ε.	34
4.1 Από το Β΄ παγκόσμιο πόλεμο μέχρι σήμερα	34
4.2 Η οδηγία 95/46 Ε.Κ.....	35
4.3 Η οδηγία 2002/58 Ε.Κ.....	42
4.4. Τροποποιητική οδηγία 2006/24ΕΚ	44
4.5 Κανονισμός 45/2001Ε.Κ	45
4.6 Διαβίβαση των δεδομένων σε τρίτες χώρες.....	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	51
ΝΕΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ.....	51

5.1 Τι είναι ο Γενικός Κανονισμός	51
5.2 Τα χαρακτηριστικά του	52
5.3 Ο θεσμός και ο ρόλος του Υπεύθυνου Προστασίας Δεδομένων	55
5.4 Καινοτομίες που εισάγει ο Νέος Κανονισμός.....	56
5.5 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων	56
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	58
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	59

Εισαγωγή

Η εξέλιξη της τεχνολογίας και της επιστήμης είναι ταχύτατη. Οι πληροφορίες επεξεργάζονται με γρήγορους ρυθμούς, το διαδίκτυο εισβάλλει στη ζωή μας και ο κάθε άνθρωπος έχει τη δυνατότητα να έχει πρόσβαση σε κάθε είδους πληροφορία που επιθυμεί.

Αυτό έχει διευκολύνει την καθημερινότητα των πολιτών χωρίς όμως να προστατεύει τους ίδιους και την ιδιωτικότητά τους. Η διασύνδεση των προσωπικών δεδομένων κρύβει κινδύνους. Η εξέλιξη αυτή παρουσίασε σε αρκετές περιπτώσεις κάποιες αρνητικές συνέπειες τις οποίες δεν μπορούμε να ελέγχουμε. Τα δεδομένα στη σημερινή εποχή διαδίδονται, γίνονται αντικείμενο επεξεργασίας μέσω του διαδικτύου και αυξάνονται οι κίνδυνοι για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία και τη συλλογή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν.

Προκειμένου να προστατευθούμε από την κακή χρήση των προσωπικών δεδομένων θεσπίστηκαν κάποιοι νόμοι. Παρόλα αυτά όλοι μας συνεχίζουμε να εκθέτουμε τα προσωπικά μας δεδομένα χωρίς να αντιλαμβανόμαστε τους κινδύνους.

Το δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, κατοχυρώνεται με το άρθρο 9^α του Συντάγματος. Το άρθρο 9^α του Συντάγματος έχει ως εξής «Καθένας έχει δικαίωμα των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει.» Πριν από το άρθρο 9^α Συντ, το δικαίωμα αυτό που έχει το άτομο καλυπτόταν από το άρθρο 5 παρ.1 Συντ. το οποίο αναφερόταν στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας.

Η πρώτη νομοθεσία με το νόμο 2472/1997 έχει ως αρχή ότι τα συστήματα επεξεργασίας δεδομένων πρέπει να υπηρετούν τον άνθρωπο και να σέβονται τα δικαιώματά του και την ιδιωτική του ζωή. Ο Νόμος έχει σαν βασική αρχή ότι όλες οι πληροφορίες που αφορούν το υποκείμενο, σε περίπτωση που υποστούν επεξεργασία μπορούν να το απειλήσουν. Ο νόμος αυτός έχει πολλές τροποποιήσεις μέχρι σήμερα.

Η πρώτη βασική νομοθεσία στην Ευρωπαϊκή Ένωση αποτέλεσε η οδηγία 95/46 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που είχε στόχο την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων, όπως επίσης και να υπάρχει μέσα στην

Ευρωπαϊκή Κοινότητα ασφάλεια και προστασία. Η οδηγία αυτή αποσκοπεί στην απελευθέρωση της κυκλοφορίας των δεδομένων μέσα στην Κοινότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 Ο ΝΟΜΟΣ 2472/1997

Διάρθρωση Νόμου

Κορμός της προστασίας στη χώρα μας είναι ο ν2472/1997. Ο νόμος αυτός μετά τη θέση σε ισχύ του αναθεωρημένου Συντάγματος και τη νέα διάταξη του άρθρου 9^Α, αποτελεί εκτελεστικό νόμο του Συντάγματος, γεγονός που έχει ιδιαίτερη σημασία. Με το νόμο θεσμοθετείται ένα σαφές κανονιστικό πλαίσιο προστασίας των προσωπικών δεδομένων, το οποίο περιέχει κανόνες ουσιαστικούς, οργανωτικούς, κυρωτικούς και διαδικαστικούς. Αυτοί οι κανόνες ουσιαστικά χρησιμεύουν στην οριοθέτηση της συνταγματικά ανεκτής επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και έτσι συμβάλλουν στη ρύθμιση της κοινωνίας και της οικονομίας.¹

Οι ρυθμίσεις του νόμου αφορούν τα φυσικά πρόσωπα με συνέπεια να εξαιρούνται τα νομικά πρόσωπα από το πεδίο εφαρμογής του. Ο λόγος για τον οποίο δεν εντάσσονται τα νομικά πρόσωπα στο πεδίο εφαρμογής του ν 2472/1997 είναι ότι η ρύθμιση της επεξεργασίας δεδομένων που τα αφορούν πρέπει να γίνεται με βάση εντελώς διαφορετικές αρχές και κριτήρια. Ο νόμος έτσι ρυθμίζει την επεξεργασία δεδομένων τόσο με συμβατικά όσο και με ηλεκτρονικά μέσα, δηλαδή ρυθμίζει και τη μη αυτοματοποιημένη δια χειρός επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Η έννοια των προσωπικών δεδομένων αποτέλεσε για τους λόγους αυτούς, αντικείμενο εκτεταμένων συζητήσεων, όσον αφορά ιδίως το ζήτημα της προστασίας τους από την αυθαίρετη επεξεργασία, ενώ νομοθετικά το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων προβλέπεται στο Ν 2472/1997 ως δικαίωμα στο άρθρο 9^Α του Συντάγματος.²

Γενικότερα η ανάπτυξη της τεχνολογίας φαίνεται πολλές φορές να επεμβαίνει στην ιδιωτική ζωή του ατόμου. Η πρόοδος της πληροφορικής έχει αλλάξει τον τρόπο συλλογής επεξεργασίας και αξιοποίησής των πληροφοριών στον δημόσιο αλλά και στον ιδιωτικό τομέα, ενώ οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις της σύγχρονης εποχής έχουν οδηγήσει να μιλάμε για ένα νέο μοντέλο κοινωνίας αλλά και ανθρώπου.

¹Ι.Ιγγλεζάκης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, εκδ. Σάκκουλα (2003), σελ,48

²Ι.Ιγγλεζάκης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, εκδ.Σάκκουλα (2003), σελ,65

Αρκεί να σκεφτούμε τα προσωπικά δεδομένα που γίνεται η καταχώρισή τους καθημερινά στις μνήμες των ηλεκτρονικών υπολογιστών, όταν π.χ οι διοικούμενοι υποβάλλουν μέσω του διαδικτύου τη φορολογική τους δήλωση, όταν εγγράφονται σε σχολείο, κλείνουν αεροπορική θέση ή συναλλάσσονται με μία τράπεζα.³

Στα παραπάνω οφείλουμε να προσθέσουμε και τη διασυνοριακή ροή προσωπικών πληροφοριών (δηλ.την ανταλλαγή και διαβίβαση πληροφοριών από τη μία χώρα στην άλλη). Όλα τα παραπάνω οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι οι κλασικές διατάξεις περί προστασίας της προσωπικότητας δεν επαρκούσαν για να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα. Έτσι κρίθηκε απαραίτητη η εισαγωγή νέων διατάξεων, ικανών να ρυθμίσουν το φαινόμενο αυτό, αλλά και να διασφαλίσουν το φιλελεύθερο χαρακτήρα της τεχνολογικής εξέλιξης, προκειμένου να μην υπάρχει κίνδυνος να καταστεί ο πολίτης αντικείμενο ηλεκτρονικής χειραγώγησης.⁴

Η διάρθρωση του ν.2472/1997 έχει ως εξής: περιλαμβάνει 26 άρθρα, κατανεμημένα σε 6 κεφάλαια. Ειδικότερα το πρώτο κεφάλαιο του νόμου αναφέρεται αποκλειστικά στους σκοπούς του νόμου, ερμηνεύοντας τους βασικούς όρους που χρησιμοποιούνται στο νόμο και εξυπηρετούν τους σκοπούς του, καθώς πρόκειται για όρους που η αποσαφήνισή τους φωτίζει το νόημα των διατάξεων και κατ'επέκταση την εφαρμογή του νόμου.

Ειδικότερα, λοιπόν στην παρ. α και γ του άρθρου 2 του ν.2472/1997, ορίζεται ότι ως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ορίζεται «κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων», το δε υποκείμενο ορίζεται, «το φυσικό πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα και του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί, δηλαδή μπορεί να προσδιοριστεί αμέσως ή εμμέσως, ιδίως βάσει αριθμού ταυτότητας ή βάσει ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων στοιχείων που χαρακτηρίζουν την υπόσταση του από άποψη βιολογική, ψυχική, οικονομική, πολιτική, πολιτιστική». Για το ν.2472/1997 τόσο το Δημόσιο όσο και οι ιδιώτες αντιμετωπίζονται το ίδιο.

³Α.Παπαστάμκου. Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009), σελ,26

⁴Α.Παπαστάμκου. Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009), σελ,28

1.2 Ορισμοί

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Προσωπικά δεδομένα είναι κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο πρόσωπο του κάθε ατόμου, όπως «το όνομα και το επάγγελμά του, η οικογενειακή του κατάσταση, η ηλικία του, ο τόπος κατοικίας, η φυλετική του προέλευση, τα πολιτικά του φρονήματα, η θρησκεία που πιστεύει, οι φιλοσοφικές του απόψεις, η συνδικαλιστική του δράση, η υγεία του, η ερωτική του ζωή και οι τυχόν ποινικές του διώξεις και καταδίκες». Δεν θεωρούνται προσωπικά δεδομένα πληροφορίες από τις οποίες δεν μπορεί να ταυτοποιηθεί ένα συγκεκριμένο άτομο.⁵

Ευαίσθητα Προσωπικά Δεδομένα

Από τα παραπάνω προσωπικά δεδομένα πολλά είναι ευαίσθητα, έχουν δηλαδή ιδιαίτερη βαρύτητα για το σχηματισμό της εικόνας της προσωπικότητας του ατόμου. Αυτά είναι η φυλετική ή εθνική προέλευση, τα πολιτικά φρονήματα, οι θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις η συμμετοχή σε ένωση, σωματείο και συνδικαλιστική οργάνωση, η υγεία, η κοινωνική πρόνοια και η ερωτική ζωή και τα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες.⁶

Υποκείμενο των Δεδομένων

Ως υποκείμενο των δεδομένων ορίζεται το φυσικό πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα και του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί δηλαδή μπορεί να προσδιορισθεί αμέσως ή εμμέσως ιδίως βάσει αριθμού ταυτότητας ή βάσει ενός ή περισσοτέρων συγκεκριμένων στοιχείων που χαρακτηρίζουν την υπόστασή του από άποψη φυσική, βιολογική, ψυχική, οικονομική, πολιτιστική, πολιτική ή κοινωνική.

Επεξεργασία Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

Επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ονομάζεται κάθε εργασία ή σειρά εργασιών που πραγματοποιείται από το δημόσιο ή από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό πρόσωπο με ή χωρίς τη βοήθεια αυτοματοποιημένων μεθόδων και εφαρμόζονται σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα όπως η συλλογή, η καταχώρηση, η οργάνωση, η διάδοση, η αποθήκευση, η τροποποίηση, η εξαγωγή, η χρήση, η διαβίβαση, η διατήρηση ή κάθε άλλης μορφής

⁵Νόμος 2472/1997(ΦΕΚ 50/τ. Α'/10-4-1997)

⁶Νόμος 2472.1997(ΦΕΚ 50/τ. Α'/10-4-1997)

διάθεση, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, η διασύνδεση, η δέσμευση (κλείδωμα), η διαγραφή, η καταστροφή.⁷

Υπεύθυνος επεξεργασίας

Υπεύθυνος επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων είναι οποιοσδήποτε καθορίζει τον σκοπό και τον τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός. Όταν ο σκοπός και ο τρόπος της επεξεργασίας καθορίζονται με διατάξεις νόμου ή κανονιστικές διατάξεις εθνικού ή κοινοτικού δικαίου, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τα ειδικά κριτήρια βάσει των οποίων γίνεται η επιλογή του καθορίζονται αντίστοιχα από το εθνικό ή το κοινοτικό δίκαιο.

Εκτελών την επεξεργασία

Εκτελών την επεξεργασία λέγεται οποιοσδήποτε επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για λογαριασμό του υπεύθυνου επεξεργασίας, όπως φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός.⁸

Τρίτος

Ως τρίτος ορίζεται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή υπηρεσία, ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός, εκτός από το υποκείμενο των δεδομένων, τον υπεύθυνο επεξεργασίας και τα πρόσωπα που είναι εξουσιοδοτημένα να επεξεργάζονται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, εφόσον ενεργούν υπό την άμεση εποπτεία ή για λογαριασμό του υπεύθυνου επεξεργασίας.⁹

Προϋποθέσεις επεξεργασίας Προσωπικών Δεδομένων

Για να έχει κάποιος φορέας ή φυσικό πρόσωπο δικαίωμα επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων άλλου ατόμου, πρέπει να πληρούνται οι παρακάτω προϋποθέσεις.

Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα επιτρέπεται μόνον όταν το υποκείμενο των δεδομένων έχει δώσει τη συγκατάθεσή του, κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η επεξεργασία και χωρίς τη συγκατάθεσή όταν :

⁷Νόμος 2472/1997(ΦΕΚ 50/τ. Α'/10-4-1997)

⁸Νόμος 2472/1997(ΦΕΚ 50/τ. Α'/10-4-1997)

⁹Νόμος 2472/1997(ΦΕΚ 50/τ. Α'/10-4-1997)

1. Η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση σύμβασης, στην οποία συμβαλλόμενο μέρος είναι υποκείμενο δεδομένων ή για τη λήψη μέτρων, κατόπιν αιτήσεως του υποκειμένου.

2. Η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκπλήρωση υποχρεώσεως του υπευθύνου επεξεργασίας, η οποία επιβάλλεται από το νόμο.

3. Η επεξεργασία είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου, εάν αυτό τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει τη συγκατάθεσή του.

4. Η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση έργου δημόσιου συμφέροντος ή έργου που εμπίπτει στην άσκηση δημόσιας εξουσίας και εκτελείται από δημόσια αρχή ή έχει ανατεθεί από αυτή είτε στον υπεύθυνο επεξεργασίας, είτε σε τρίτο, στον οποίο γνωστοποιούνται τα δεδομένα.

5. Η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του έννομου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο τρίτος ή οι τρίτοι στους οποίους ανακοινώνονται τα δεδομένα και υπό τον όρο ότι τούτο υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων και συμφερόντων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα και δεν θίγονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες αυτών.¹⁰

Επεξεργασία Προσωπικών Δεδομένων

Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που έχουν συλλεχθεί ή υφίστανται επεξεργασία κατά παράβαση του νόμου πρέπει να καταστρέφονται με ευθύνη του υπευθύνου επεξεργασίας. Η Αρχή, εάν εξακριβώσει αυτεπαγγέλτως ή μετά από σχετική καταγγελία παράβαση των διατάξεων της προηγούμενης παραγράφου, επιβάλλει την διακοπή της συλλογής ή της επεξεργασίας και την καταστροφή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που έχουν ήδη συλλεχθεί ή έχουν επεξεργαστεί.¹¹

Επεξεργασία ευαίσθητων Προσωπικών Δεδομένων

Συγκεκριμένα για τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα ισχύουν τα εξής:

Απαγορεύεται η συλλογή και η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η συλλογή και η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων, καθώς και η ίδρυση και λειτουργία σχετικού αρχείου, ύστερα από άδεια της Αρχής Προστασίας Δεδομένων

¹⁰ Νόμος 2472/1997(ΦΕΚ 50/τ. Α'/10-4-1997)

¹¹ Νόμος 2472/1997(ΦΕΚ 50/τ. Α'/10-4-1997)

Προσωπικού χαρακτήρα, όταν συντρέχουν μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες προϋποθέσεις.

1. Το υποκείμενο έδωσε τη γραπτή συγκατάθεσή του εκτός εάν η συγκατάθεση έχει αποσπασθεί με τρόπο που αντίκειται στο νόμο ή τα χρηστά ήθη.

2. Η επεξεργασία είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου ή προβλεπόμενου από το νόμο συμφέροντος τρίτου, εάν το υποκείμενο τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει τη συγκατάθεσή του.

3. Η επεξεργασία αφορά δεδομένα που δημοσιοποιεί το ίδιο το υποκείμενο ή είναι αναγκαία για την αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου ή πειθαρχικού οργάνου.

4. Η επεξεργασία αφορά θέματα υγείας και εκτελείται από πρόσωπο που ασχολείται με την παροχή υπηρεσιών υγείας και υπόκειται σε καθήκον εχεμύθειας ή σε συναφείς κώδικες δεοντολογίας υπό τον όρο ότι η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την ιατρική πρόληψη, διάγνωση, περίθαλψη ή τη διαχείριση υπηρεσιών υγείας.

5. Η επεξεργασία εκτελείται από δημόσια αρχή και είναι αναγκαία είτε για λόγους εθνικής ασφάλειας, είτε για την εξυπηρέτηση των αναγκών εγκληματολογικής ή σωφρονιστικής πολιτικής και αφορά τη διακρίβωση εγκλημάτων, ποινικές καταδίκες ή μέτρα ασφαλείας είτε για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας, είτε για την άσκηση δημόσιου φορολογικού ελέγχου ή δημόσιου ελέγχου κοινωνικών παροχών.

6. Η επεξεργασία πραγματοποιείται για ερευνητικούς και επιστημονικούς αποκλειστικά σκοπούς και υπό τον όρο ότι τηρείται η ανωνυμία και λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφέρονται.

7. Η επεξεργασία αφορά δεδομένα δημοσίων προσώπων, εφόσον αυτά συνδέονται με την άσκηση δημοσίου λειτουργήματος ή τη διαχείριση συμφερόντων τρίτων, και πραγματοποιείται αποκλειστικά για την άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος. Η άδεια της Αρχής χορηγείται μόνο όταν η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την εξασφάλιση του δικαιώματος πληροφόρησης επί θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος καθώς και εφόσον δεν γίνεται παραβίαση με οποιονδήποτε τρόπο στο δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής.¹²

¹² Νόμος 2472/1997(ΦΕΚ 50/τ. Α'/10-4-1997)

Γνωστοποίηση της επεξεργασίας στην Αρχή

Άδεια απαιτείται μόνο για ειδικές κατηγορίες επεξεργασίας. Στόχος της γνωστοποίησης είναι η δημιουργία ενός μητρώου αρχείων και επεξεργασίας. Ο ν.2472/1997 προβλέπει ορισμένη διαδικασία εποπτείας και ελέγχου της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων. Η διαδικασία αυτή βασίζεται στη γνωστοποίηση της επεξεργασίας ως τυπικής προϋπόθεσης της επεξεργασίας. Ο έλεγχος αυτός δεν είναι προληπτικός, δεν απαιτείται η χορήγηση άδειας για τη δημιουργία ενός αρχείου, αλλά επιβάλλεται η υποχρέωση του υπευθύνου της επεξεργασίας να γνωστοποιήσει εγγράφως στην Αρχή τη σύσταση και λειτουργία αρχείου ή την έναρξη της επεξεργασίας που τηρείται από την Αρχή, το οποίο θα είναι προσιτό σε κάθε έναν ενδιαφερόμενο.¹³

1.3 Απλά και ευαίσθητα δεδομένα

Για την κατοχύρωση ενός ικανοποιητικού επιπέδου προστασίας προσωπικών δεδομένων δεν αρκεί η διαπίστωση γενικών αρχών, αλλά αντίθετα απαιτείται η

θέσπιση εξειδικευμένων διατάξεων. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η θέσπιση των ρυθμίσεων για ορισμένες ειδικές κατηγορίες προσωπικών δεδομένων με αυστηρά προσωπικό χαρακτήρα, των αναφερόμενων ως ευαίσθητων δεδομένων.¹⁴

Η συστηματική επεξεργασία προσωπικών πληροφοριών έχει επιπτώσεις για τον πολίτη, σε βαθμό που ο τελευταίος αποτελεί αντικείμενο χειραγώγησης.

Στο πλαίσιο της σύγχρονης κοινωνίας της πληροφορίας, ειδικότερα, παρατηρείται μια ποιοτική αναβάθμιση τόσο των μεθόδων επεξεργασίας δεδομένων όσο και των κινδύνων για την ιδιωτική ζωή.¹⁵

Αφενός η πλειοψηφία των δικτυακών τόπων περιέχει προσωπικά δεδομένα, ενώ και ένας μεγάλος αριθμός αυτών απαιτεί από τους επισκέπτες του, προκειμένου να εγγραφούν και να αποκτήσουν κωδικό πρόσβασης στον ιστοχώρο, να ανακοινώσουν τα προσωπικά τους δεδομένα όπως π.χ όνομα, διεύθυνση, αριθμό πιστωτικής κάρτας κ.λ.π.¹⁶

¹³ Νόμος 2472/1997(ΦΕΚ 50/τ. Α'/10-4-1997)

¹⁴ Ι.Ιγγλεζάκης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, εκδ.Σάκκουλα (2003), σελ.1

¹⁵ Ι.Ιγγλεζάκης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, εκδ.Σάκκουλα (2003),σελ.2-3

¹⁶ Ι.Ιγγλεζάκης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, εκδ. Σάκκουλα (2003), σελ.4

Επίσης, ανθεί διεθνώς το εμπόριο των προσωπικών δεδομένων. Μάλιστα το εμπόριο αυτού του είδους έχει προσλάβει μεγάλη έκταση και στην χώρα μας, όπου διαπιστώνεται η ύπαρξη παράνομων κυκλωμάτων διακίνησης προσωπικών πληροφοριών. Το εμπόριο αυτό δεν περιορίζεται πάντως στον ιδιωτικό τομέα, αντιθέτως παρατηρείται ενίοτε το φαινόμενο προσωπικά δεδομένα από το δημόσιο να πωλούνται σε ιδιώτες.

Συγκεκριμένα, η ηλεκτρονική επεξεργασία στη χώρα μας αποτελεί αναγκαίο στοιχείο της υποδομής των επιχειρήσεων και ιδίως τραπεζών, μαιευτηρίων, εταιρειών κινητής τηλεφωνίας, ενώ και στο δημόσιο τομέα αυξάνεται συνεχώς η διείσδυση των νέων τεχνολογιών.¹⁷

Οι κίνδυνοι από την επεξεργασία προσωπικών πληροφοριών είναι πολλοί. Οι αυξημένες δυνατότητες συλλογής, επεξεργασίας και ποικίλης χρήσης των προσωπικών δεδομένων ή πληροφοριών που αναφέρονται στην ταυτότητα του ατόμου, το επάγγελμά του, την περιουσιακή του κατάσταση, τις πολιτικές του πεποιθήσεις καθιστούν έτσι σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό δυνατή την προσβολή των συνταγματικών του ελευθεριών, αλλά και της προσωπικότητάς του.¹⁸

Επίσης αυξημένος είναι ο κίνδυνος αυτός όταν γίνεται εκμετάλλευση αρνητικών πληροφοριών για το άτομο, οι οποίες ακόμα και να αφορούν το παρελθόν του, όταν δημοσιοποιηθούν μπορεί να έχουν δυσμενείς συνέπειες για το άτομο αυτό αλλά και να αποτελέσουν εμπόδιο στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.

Επιπλέον, η εισαγωγή της πληροφορικής έχει επιπτώσεις και στο χώρο εργασίας διότι με τη λειτουργία ηλεκτρονικών αρχείων προσωπικού και καταγραφής των τηλεφωνικών κλήσεων της μετακίνησης των εργαζομένων δημιουργούνται οι προϋποθέσεις ενός εντατικού ελέγχου της συμπεριφοράς και της απόδοσης των εργαζομένων.¹⁹

Σε κάθε επίσκεψή του στο διαδίκτυο ο χρήστης αφήνει τα ίχνη του τα οποία μπορεί να χρησιμοποιηθούν εν αγνοία του για τη δημιουργία ενός προφίλ για το άτομό του και τα ενδιαφέροντά του. Η εικόνα αυτή, τον καθιστά διαφανή και εκμεταλλεύσιμο.²⁰

¹⁷ Ι. Ιγγλεζάκης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, εκδ. Σάκκουλα (2003), σελ.6

¹⁸ Ι.Ιγγλεζάκης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, εκδ. Σάκκουλα (2003), σελ.9

¹⁹ Ι.Ιγγλεζάκης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, εκδ. Σάκκουλα (2003), σελ.10

²⁰ Ι.Ιγγλεζάκης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, εκδ. Σάκκουλα (2003), σελ.12

Ειδικότερη εκδήλωση του δικαιώματος στην πληροφόρηση αποτελεί το δικαίωμα συμμετοχής στην κοινωνία της πληροφορίας. Είναι απαραίτητη, τόσο στο δημόσιο τομέα όπως τα συστήματα πληροφορικής αποτελούν εργαλείο εκσυγχρονισμού της Δημόσιας Διοίκησης όσο και στον ιδιωτικό τομέα όπου είναι απαραίτητο για την καλύτερη οργάνωση των λειτουργιών των επιχειρήσεων.²¹

Είναι χρήσιμο να τονισθεί ότι η αποτελεσματική προστασία των προσωπικών δεδομένων μπορεί να ιδωθεί και ως ένα πλεονέκτημα, ανταγωνιστικό καθότι οι καταναλωτές θα προτιμούν προϊόντα, υπηρεσίες και προμηθευτές που παρέχουν επαρκείς εγγυήσεις αναφορικά με την προστασία των προσωπικών πληροφοριών τους στο βαθμό βεβαίως που και οι ίδιοι αποδίδουν σημασία στην προστασία των προσωπικών τους δεδομένων και το σεβασμό της ιδιωτικής τους ζωής.²²

Στην Ευρώπη, η πρώτη εθνική νομοθεσία για την προστασία προσωπικών δεδομένων ήταν ο νόμος του Γερμανικού κρατιδίου Έσσης το 1970.

Η ψήφιση νόμου για την προστασία προσωπικών δεδομένων στην Ελλάδα, η οποία υπήρξε ουραγός στον τομέα αυτό σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες αλλά και από τις πρώτες που έσπευσαν να υιοθετήσουν την κοινωνική οδηγία 95/46/ΕΚ έγινε συγκεκριμένα με το ν 2472/97. Το πρώτο κείμενο που καταρτίστηκε από ομάδα εργασίας υπό τον σύμβουλο Επικρατείας Κ.Κακούρα αρχικά και στη συνέχεια τον Αντιπρόεδρο του ΣΤΕ Κ.Χαλαζωνίτη παρουσιάστηκε το 1996 αλλά δεν κατατέθηκε στη Βουλή.²³

Τελικά μετά τη δημοσίευση της Κοινωνικής οδηγίας 95/46 ΕΚ ψηφίζεται και δημοσιεύεται στις 10/4/1997 ο Ν.2472/1997.

Ως ευαίσθητα δεδομένα επίσης χαρακτηρίζονται κατά την ελληνική νομοθεσία α) τα δεδομένα με τους λήπτες και τα αρχεία των δωρητών ανθρωπίνων ιστών και οργάνων και β) οι δηλώσεις των αιτούντων άσυλο και τα στοιχεία των αιτήσεων αλλοδαπών.

Η διάκριση των κατηγοριών προσωπικών δεδομένων σε 3 κατηγορίες α) απλών προσωπικών πληροφοριών β) εμπιστευτικών και γ) αυστηρώς προσωπικών πληροφοριών ανάγεται στην εμπειρία από το πολιτικό παρελθόν, καθόσον είχε

²¹ Ι.Ιγγλεζάκης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, εκδ. Σάκκουλα (2003), σελ.19

²² Ι.Ιγγλεζάκης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, εκδ. Σάκκουλα (2003), σελ.22

²³ Ι. Ιγγλεζάκης . Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, εκδ. Σάκκουλα (2003), σελ.25

παρέλθει μια δεκαετία από την πτώση της δικτατορίας και υπήρχε η βούληση να προστατευθούν ιδιαίτερος οι πληροφορίες που αφορούν τις πολιτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις.²⁴

Ο ν.2472/1997 υιοθετεί τη σχετική ρύθμιση της οδηγίας 95/46 ΕΚ κατοχυρώνοντας έτσι ένα υψηλό επίπεδο προστασίας και προβλέποντας αυστηρότερες προϋποθέσεις για την επεξεργασία των ειδικών κατηγοριών προσωπικών δεδομένων σε σχέση με αυτές που ισχύουν για τα απλά δεδομένα.²⁵

Η απαγόρευση επεξεργασίας ευαίσθητων δεδομένων αίρεται στις περιπτώσεις που προβλέπονται από το νόμο οπότε παύει η αυξημένη προστασία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων και αυτά μεταβάλλονται σε απλά, υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει άδεια της αρχής. Πρώτη εξαίρεση είναι η περίπτωση όταν ο ενδιαφερόμενος παρέχει τη γραπτή συγκατάθεσή του, στο βαθμό που αυτή είναι προϊόν της ελεύθερης επιλογής του. Οι επόμενες 2 εξαιρέσεις έχουν θεσπιστεί χάριν του δημοσίου συμφέροντος που αφορούν, η μεν πρώτη σχετικά με θέματα υγείας και η δεύτερη την επεξεργασία που εκτελείται από Δημόσια Αρχή και είτε επιβάλλεται από λόγους εθνικής ασφάλειας, είτε είναι αναγκαία για την διακρίβωση εγκλημάτων, είτε για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας ή για την άσκηση ελέγχου στις κοινωνικές παροχές.²⁶

Στο Ελληνικό Σύνταγμα, η οικογενειακή και ιδιωτική ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη. Αναφέρεται εδώ στο δικαίωμα κάθε ανθρώπου να διατηρεί έναν πυρήνα στη ζωή του, στον οποίο κυριαρχεί αυτός μόνος και στον οποίο δεν μπορεί να διεισδύσει το κράτος. Η προστασία προσωπικών δεδομένων δεν μπορεί να αποτελεί αυτοσκοπό της συνταγματικής ρύθμισης.²⁷

Η Διάταξη του άρθρου 9^A του Συντάγματος κατοχυρώνει το νομικό δικαίωμα προστασίας απέναντι στη συλλογή, επεξεργασία και χρήση με συμβατικό ή ηλεκτρονικό τρόπο των προσωπικών δεδομένων.

²⁴ Ι.Ιγγλεζάκης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, εκδ. Σάκκουλα (2003), σελ.31

²⁵ Ι.Ιγγλεζάκης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, εκδ. Σάκκουλα (2003), σελ.32

²⁶ Ι.Ιγγλεζάκης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, εκδ. Σάκκουλα (2003), σελ.33-34

²⁷ Ι.Ιγγλεζάκης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, εκδ. Σάκκουλα (2003), σελ.50

Υποκείμενο του δικαιώματος του άρθρου 9^Α είναι όλα τα πρόσωπα που βρίσκονται στην Ελλάδα και όχι μόνο οι Έλληνες πολίτες όσο και οι αλλοδαποί, αφού το Σύνταγμα δεν έχει καμία διάκριση.

Ο κύκλος των προσώπων στα οποία αναφέρονται οι ρυθμίσεις του νόμου περιλαμβάνει α) τον υπεύθυνο επεξεργασίας, αυτός που καθορίζει τον σκοπό και τον τρόπο επεξεργασίας δεδομένων β) αυτόν που εκτελεί την επεξεργασία για λογαριασμό υπευθύνου επεξεργασίας γ) τον τρίτο, φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή οργανισμός και τέλος δ) τον αποδέκτη, στον οποίο ανακοινώνονται ή μεταδίδονται τα δεδομένα, ανεξαρτήτως αν πρόκειται για τρίτο ή όχι. Η συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων προσλαμβάνει ιδιαίτερη αξία και για το λόγο αυτό ο ορισμός της δίδεται λεπτομερώς στη διάταξη του άρθρου 2 περ. ια. Κατά τη διάταξη αυτή, ως συγκατάθεση νοείται κάθε ελεύθερη, ρητή και ειδική δήλωση βουλήσεως, που εκφράζεται με σαφή τρόπο και με την οποία, το υποκείμενο των δεδομένων, αφού πρώτα ενημερωθεί, δέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν. Η ενημέρωση αυτή περιλαμβάνει πληροφόρηση τουλάχιστον για τον σκοπό της επεξεργασίας, τα δεδομένα ή τις κατηγορίες δεδομένων που αφορά η επεξεργασία, τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς επίσης και το όνομα, την επωνυμία και τη διεύθυνση του υπευθύνου επεξεργασίας και του τυχόν εκπροσώπου του.²⁸

Ο νόμος προβλέπει ακόμα στην ίδια διάταξη ότι τα προσωπικά δεδομένα περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο. Η προϋπόθεση αυτή αφορά μόνο τη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων. Το «αρχείο» χαρακτηρίζεται από ορισμένη οργάνωση και ιδίως ότι το περιεχόμενο του είναι διαρθρωμένο σύμφωνα με ορισμένο κριτήρια υπό την έννοια της οδηγίας 95/46 ΕΚ. Αντίθετα στην αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων δεν ενδιαφέρει η οργάνωση των δεδομένων, γεγονός που σημαίνει ότι σε αυτήν περιλαμβάνονται τόσο αρχεία βάσεων δεδομένων όσο και μη διαρθρωμένα σύνολα δεδομένων όπως λ.χ αρχεία κειμένου, αρχεία ήχου και εικόνων.

²⁸ Ι.Γγλεζάκης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα εκδ. Σάκκουλα (2003), σελ.63

Επίσης κεντρική θέση στο σύστημα του νόμου έχει ο υπεύθυνος της επεξεργασίας, ο οποίος είναι ο αποδέκτης των επιταγών του νόμου και όχι πλέον ο υπεύθυνος του αρχείου.²⁹

Ειδικότερα ορίζεται ότι ο νόμος βρίσκει εφαρμογή σε κάθε επεξεργασία προσωπικών δεδομένων εφόσον αυτή εκτελείται είτε από υπεύθυνο επεξεργασίας ή εκτελούντα επεξεργασία, εγκατεστημένο στην Ελληνική Επικράτεια ή σε τόπο όπου εφαρμόζεται το ελληνικό δίκαιο.

Προϋποθέσεις για τη νομιμότητα της επεξεργασίας δεδομένων

Ο ν.2472/1997 προβλέπει στα άρθρα 4 έως και 8 τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες είναι θεμιτή η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.³⁰

Με τη διάταξη του άρθρου 4 & 1 περ.ά του ν 2472/97 γίνεται σαφές ότι οι επιδιωκόμενοι με την επεξεργασία στόχοι πρέπει να καθορίζονται ήδη κατά τη συλλογή των προσωπικών δεδομένων, προκειμένου να παρασχεθεί στη συνέχεια η δυνατότητα στον ενδιαφερόμενο να παρέχει τη συγκατάθεσή του. Καθιερώνεται η αρχή της απαγόρευσης της σώρευσης πληροφοριών για μελλοντικές ανάγκες. Η πολύ σημαντική αυτή αρχή ισχύει και στην περίπτωση ακόμα που οι σκοποί της επεξεργασίας είναι καθορισμένοι εκ των προτέρων. Επιπλέον, τα δεδομένα πρέπει να είναι ακριβή, ενώ πρέπει να διατηρούνται σε μορφή που να επιτρέπει τον προσδιορισμό της ταυτότητας τους μόνο όσο απαιτείται για την πραγματοποίηση των σκοπών της συλλογής και επεξεργασίας τους. Όταν εκλείπει ο σκοπός της συλλογής ή επεξεργασίας, τότε τα δεδομένα πρέπει είτε να διαγράφονται είτε να γίνονται ανώνυμα.³¹

Η συγκατάθεση είναι αποδεκτή, εφόσον το άτομο είχε πραγματικά τη δυνατότητα να αποφασίσει εάν και υπό ποιες συνθήκες μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα δεδομένα που το αφορούν. Δεν μπορεί να νοηθεί σιωπηρή συγκατάθεση. Η συγκατάθεση αποτελεί αυτοτελή βάση νομιμότητας της επεξεργασίας και των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων. Η ισχύς της συγκατάθεσης ακυρώνεται αν αυτή έχει αποσπασθεί με τρόπο

²⁹ Ι.Ιγγλεζάκης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα εκδ. Σάκκουλα (2003), σελ.66

³⁰ Ι.Ιγγλεζάκης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, εκδ. Σάκκουλα (2003), σελ.68

³¹ Ι.Ιγγλεζάκης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, εκδ. Σάκκουλα (2003), σελ.69

που αντίκειται στο νόμο ή τα χρηστά ήθη. Ακόμα η συγκατάθεση μπορεί να ανακληθεί οποτεδήποτε χωρίς όμως αναδρομικό αποτέλεσμα (άρθρο 1 στοιχ. ια).³²

Επισημαίνεται πάντως ότι ο νόμος αποκλίνει από την κοινοτική οδηγία η οποία θεσπίζει την υποχρέωση γνωστοποίησης όσον αφορά την εκτέλεση μιας επεξεργασίας ή ενός συνόλου επεξεργασιών. Ο νόμος 2472/1997 συναρτά την παραπάνω υποχρέωση όχι μόνο με την έναρξη της επεξεργασίας αλλά την επεκτείνει και στη σύσταση και τη λειτουργία αρχείου (άρθρο 6) γεγονός που σημαίνει ότι η διάταξη αυτή εφαρμόζεται και στη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων την οποία η οδηγία εξαιρεί από τη υποχρέωση γνωστοποίησης.³³

Οι κίνδυνοι για το άτομο και την προστασία της ιδιωτικής του ζωής είναι πολλοί, διότι η αποκάλυψη των πληροφοριών δεδομένων και ευαίσθητων δύναται να έχει εξαιρετικά δυσχερείς συνέπειες όπως πχ. ασθενής με τον ιό HIV του οποίου η ασθένεια δημοσιοποιείται, με συνέπεια την απόλυσή του από την εργασία και την απομόνωση από τον κοινωνικό περίγυρο.³⁴

Χαρακτηριστικά είναι τα αποτελέσματα μιας πρόσφατης δημοσκόπησης που διενεργήθηκε στη Γερμανία, σύμφωνα με την οποία το 45% των χρηστών αποφεύγει τη χρήση στο Διαδίκτυο λόγω των προβλημάτων ασφαλείας. Σύμφωνα με μια άλλη στις Η.Π.Α το 81% των ερωτηθέντων που αγοράζουν προϊόντα και υπηρεσίες από το Διαδίκτυο εκφράζουν ανησυχία για τους κινδύνους που αφορούν στην παραβίαση της ιδιωτικής τους σφαίρας.³⁵

Μπορεί λ.χ. μια επιχείρηση να πληροφορηθεί στοιχεία με την υγεία των εργαζομένων και να προβεί στην επιλογή του κατάλληλου προσωπικού αποκλείοντας όσους είναι δυνατόν να προσβληθούν στο μέλλον από ασθένειες.

³² Ι.Ιγγλεζάκης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, εκδ. Σάκκουλα (2003), σελ. 71

³³ Ι.Ιγγλεζάκης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, εκδ. Σάκκουλα (2003), σελ. 74

³⁴ Ι.Ιγγλεζάκης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, εκδ. Σάκκουλα (2003), σελ. 14

³⁵ Ι.Ιγγλεζάκης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, εκδ. Σάκκουλα (2003), σελ. 13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 Πρόσβαση σε έγγραφα

Μέριμνα και υποχρέωση της πολιτείας στο σύγχρονο Κράτος –Δικαίου αποτελεί η διαφάνεια, καθώς σήμερα φαίνεται να πλήττεται η ουσία της δημοκρατίας. Παράλληλα όμως με τα ανωτέρω αναμφισβήτητο χαρακτηριστικό της εποχής αποτελεί η «έκρηξη της πληροφορίας» η ασύρματη και κινητή τηλεφωνία, το Διαδίκτυο, η εξάπλωση της χρήσης της ψηφιακής τεχνολογίας με την ταυτόχρονη μεταφορά κειμένων, εικόνων και δεδομένων, η οποία έχει επιφέρει τεράστιες επιπτώσεις στο κοινωνικοοικονομικό γίνεσθαι. Δεν είναι ίσως υπερβολικό να τονίσουμε ότι όσο ο άνθρωπος ανακαλύπτει νέες δυνατότητες στον τομέα της επικοινωνίας και της πληροφορικής τόσο περισσότερο διαμορφώνεται σε νέα βάση ο τρόπος συλλογής επεξεργασίας και αξιοποίησεως των πληροφοριών στον δημόσιο αλλά και στον ιδιωτικό τομέα.³⁶

Το θέμα λοιπόν της σχέσης μεταξύ διαφάνειας της κρατικής δράσης, υπό την ειδικότερη εκδοχή της πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα, και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων εμφανίζει εξαιρετικό ενδιαφέρον και αυτό πρώτα από όλα λόγω των σημαντικών εξελίξεων που υφίστανται τόσο σε νομικό επίπεδο όσο και λόγω των τεχνολογικών εξελίξεων. Έτσι η τεχνολογική εξέλιξη επηρεάζει τόσο την προστασία των προσωπικών δεδομένων, με τους αυξημένους κινδύνους λόγω της διευκόλυνσης συλλογής μεγάλου αριθμού πληροφοριών όσο και τη διαφάνεια της κριτικής δράσης π.χ με νέες ηλεκτρονικές μορφές του διοικητικού εγγράφου.³⁷

Δημόσια έγγραφα είναι τόσο τα διοικητικά όσο και τα ιδιωτικά έγγραφα π.χ μία επιστολή, ένα συμφωνητικό, τα οποία όμως φυλάσσονται στις δημόσιες υπηρεσίες.

Δικαίωμα γνώσης και ελεύθερης πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα θεμελιώνει κάθε ενδιαφερόμενος, φυσικό ή νομικό πρόσωπο με την προϋπόθεση να κάνει αίτηση. Η πρόσβαση όμως στα ιδιωτικά έγγραφα που φυλάσσονται στις δημόσιες υπηρεσίες δεν είναι ελεύθερη για τον κάθε διοικούμενο.³⁸

Τα προσωπικά δεδομένα σε επίπεδο κοινής νομοθεσίας προστατεύονται από το Ν.2472/1997«Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού

³⁶ Αριστούλα Παπαστάμκου. Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009), σελ.4

³⁷ Α.Παπαστάμκου. Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009), σελ.5

³⁸ Α.Παπαστάμκου. Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009), σελ.7

χαρακτήρα». Η ψήφιση του ανωτέρω νόμου ήταν υποχρεωτικό προαπαιτούμενο για την εφαρμογή της Συνθήκης Σένγκεν που κυρώθηκε ήδη με το ν.2514/1997, ενώ ήταν επίσης αναγκαία και για την εκπλήρωση από την Ελλάδα των υποχρεώσεων της από τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα (Σύμβαση της 28/1/1981 που κυρώθηκε από την Ελλάδα με το ν.2068/1992).³⁹

Ο βασικός νόμος περί προστασίας των προσωπικών δεδομένων, ο ν.2472/1997 είναι διττός. Έτσι αποσκοπεί τόσο στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσωπικών δεδομένων όσο και στην προστασία των δικαιωμάτων των υποκειμένων τους επιδιώκοντας τη «διατήρηση ισορροπίας μεταξύ της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής».⁴⁰

Ο νόμος ακολουθώντας λοιπόν το πνεύμα της οδηγίας, δεν εισάγει απόλυτη μεν προστασία των προσωπικών δεδομένων, αλλά εισάγει αντίθετα κανόνες στάθμισης κατά τους οποίους η επεξεργασία άρα και η χορήγηση δεδομένων σε τρίτους, για να τύχουν νόμιμης επεξεργασίας, θα πρέπει να συλλέγονται κατά τρόπο θεμιτό και νόμιμο, για καθορισμένες σαφείς και νόμιμους σκοπούς και να υφίστανται θεμιτή και νόμιμη επεξεργασία ενόψει των σκοπών αυτών (αρχή της νομιμότητας και του σκοπού), να είναι συναφή και πρόσφορα και όχι περισσότερα από όσα κάθε φορά απαιτείται ενόψει των σκοπών της επεξεργασίας (αρχή της ποσοτικής ισορροπίας) να είναι ακριβή και εφόσον χρειάζεται να υποβάλλονται σε ενημέρωση (αρχή της ακρίβειας) πέρα όμως από το γεγονός ότι ο νόμος 2472/1997 αποτελεί εφαρμογή της οδηγίας 95/46 Ε.Ε ενδιαφέρον παρουσιάζει η πορεία της εξέλιξης στο ευρωπαϊκό κοινοτικό αλλά και διεθνές δίκαιο, όπου αυτό οδήγησε στην διαμόρφωση του δικαιώματος προστασίας των προσωπικών δεδομένων όπως το ξέρουμε σήμερα.⁴¹

Ο νόμος 2472/1997 καθιέρωσε την προστασία του πολίτη από τη συλλογή και επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων, κατά το νόμο 2472/1997 οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι το αίτημα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα, που προβάλλει ως αίτημα της σύγχρονης δημόσιας διοίκησης, φαίνεται να βρίσκεται σε πορεία σύγκρουσης με

³⁹ Α.Παπαστάμκου. Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009), σελ.27

⁴⁰ Α.Παπαστάμκου. Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009), σελ.29

⁴¹ Α.Παπαστάμκου. Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009),σελ.30,31

την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Δύο ξεχωριστά νομοθετήματα το ν.2472/1997 και τον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, οι οποίοι ρυθμίζουν ο καθένας με τους ειδικότερους και διαφορετικούς όρους και προϋποθέσεις, ο ένας την πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και ο άλλος την προστασία των προσωπικών δεδομένων, χωρίς μάλιστα καμία συσχέτιση μεταξύ τους.⁴² Ο νόμος δεν αποσκοπεί στην απαγόρευση κυκλοφορίας και επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων, αλλά αντίθετα μεριμνά ώστε να θέσει το πλαίσιο προστασίας τους και ο σκοπός της Οδηγίας 95/46 ΕΚ, την οποία ενσωμάτωσε στην εσωτερική έννομη τάξη ο νόμος για την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Από τη μία πλευρά λοιπόν έχουμε την ιδιωτικότητα, την προστασία των προσωπικών δεδομένων, από την άλλη τη διαφάνεια, την πρόσβαση στη δημόσια πληροφορία όπως και το δικαίωμα στην πληροφόρηση. Το πρώτο εμφανίζεται ως ατομοκεντρικό δικαίωμα, καθώς σχετίζεται με την προστασία της προσωπικότητας (άρθρο 5Σ), το άλλο ως κοινωνικότερο αγαθό, αφορά τις ελευθερίες, ενώ σε τελική ανάλυση εξυπηρετεί τη λειτουργία της δημοκρατίας. Διαπιστώνουμε ότι και τα δύο αγαθά εκφράζουν ελευθερίες.⁴³

Τόσο η προστασία των προσωπικών δεδομένων όσο και η πρόσβαση στα διοικητικά έγγραφα έχουν κοινές ρίζες. Η σχέση μεταξύ της πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία και η προστασία των προσωπικών δεδομένων είναι μάλλον συμπληρωματική. Η συμπληρωματική αυτή σχέση των δύο υπό εξέταση δικαιωμάτων είναι κάτι που εμφανίζεται και σε νομολογιακά κείμενα της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα που με τις αποφάσεις της δέχεται τη σύνδεση αυτή.⁴⁴

2.2 Δικαιώματα υποκειμένου

Το υποκείμενο των δεδομένων έχει κατοχυρώσει, μια σειρά δικαιωμάτων. Τα δύο πρώτα έχουν ως κοινό χαρακτηριστικό ότι αφορούν στην πληροφόρηση του υποκειμένου των δεδομένων.

⁴² Α.Παπαστάμκου. Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009), σελ.38

⁴³ Α.Παπαστάμκου .Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009), σελ.39

⁴⁴ Α.Παπαστάμκου. Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009), σελ.40

Δικαίωμα ενημέρωσης

Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει κατά το στάδιο της συλλογής των δεδομένων να ενημερώνει κατά τρόπο πρόσφορο και σαφή το υποκείμενο για τα βασικά στοιχεία της επεξεργασίας. Την ίδια υποχρέωση έχει ο υπεύθυνος της επεξεργασίας και όταν τα δεδομένα ανακοινώνονται σε τρίτους.

Δικαίωμα πρόσβασης

Το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να ζητεί και να λαμβάνει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, χωρίς καθυστέρηση και κατά τρόπο εύληπτο και σαφή τις ακόλουθες πληροφορίες.

1. Όλα τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, καθώς και την προέλευσή τους.
2. Τους σκοπούς της επεξεργασίας, τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών.
3. Την εξέλιξη της επεξεργασίας για το χρονικό διάστημα από την προηγούμενη ενημέρωση ή πληροφόρησή του.
4. Τη λογική της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας.
5. Κατά περίπτωση, τη διόρθωση, τη διαγραφή ή τη δέσμευση (κλειδώμα) των δεδομένων των οποίων η επεξεργασία δεν είναι σύμφωνη προς τις διατάξεις του παρόντος νόμου, ιδίως λόγω του ελλιπούς ή ανακριβούς χαρακτήρα των δεδομένων και,
6. Την κοινοποίηση σε τρίτους, στους οποίους έχουν ανακοινωθεί τα δεδομένα κάθε διόρθωσης, διαγραφής ή δέσμευσης (κλειδώματος) που διενεργείται, εφόσον τούτο δεν είναι αδύνατον ή δεν προϋποθέτει δυσανάλογες προσπάθειες.

Δικαίωμα αντίρρησης

Το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να προβάλλει οποτεδήποτε αντιρρήσεις για την επεξεργασία δεδομένων που το αφορούν. Οι αντιρρήσεις απευθύνονται εγγράφως στον υπεύθυνο επεξεργασίας και πρέπει να περιέχουν αίτημα για συγκεκριμένη ενέργεια, όπως διόρθωση, προσωρινή μη χρησιμοποίηση, δέσμευση, μη διαβίβαση ή διαγραφή. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει την υποχρέωση να απαντήσει εγγράφως επί των αντιρρήσεων μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δεκαπέντε ημερών.

Στην απάντησή του οφείλει να ενημερώσει το υποκείμενο για τις ενέργειες στις οποίες προέβη ή ενδεχομένως για τους λόγους που δεν ικανοποίησε το αίτημα. Η απάντηση σε περίπτωση απόρριψης των αντιρρήσεων πρέπει να κοινοποιείται και στην Αρχή.

Δικαίωμα προσωρινής δικαστικής προστασίας

Καθένας έχει δικαίωμα να ζητήσει από το αρμόδιο κάθε φορά δικαστήριο την άμεση αναστολή ή μη εφαρμογή πράξης ή απόφασης που τον θίγει, την οποία έχει λάβει διοικητική αρχή, νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό πρόσωπο αποκλειστικά με αυτοματοποιημένη επεξεργασία στοιχείων, εφόσον η επεξεργασία αυτή αποβλέπει στην αξιολόγηση της προσωπικότητάς του ιδίως της αποδοτικότητας του στην εργασία, της αξιοπιστίας του, της οικονομικής φερεγγυότητάς του και της εν γένει συμπεριφοράς του.

Τα παραπάνω δικαιώματα μπορούν να περιορισθούν εφόσον η επεξεργασία γίνεται για λόγους εθνικής ασφάλειας ή για την διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων.⁴⁵

Το δικαίωμα πληροφόρησης, η άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης αποκλείεται, όταν το έγγραφο αφορά στην οικογενειακή ή ιδιωτική ζωή τρίτου ή αν παραβλάπτεται απόρρητο προβλεπόμενο από ειδικές διατάξεις. Ποιες είναι λοιπόν οι διακρίσεις στις οποίες οφείλουμε να προβούμε προκειμένου να παραθέσουμε με πληρότητα και καθαρότητα τη σχέση των δύο υπό εξέταση δικαιωμάτων; Προκειμένου να απαντήσουμε στα ερωτήματα που τέθηκαν θα διακρίνουμε τις εξής δύο περιπτώσεις, όταν ένα έγγραφο περιέχει προσωπικά δεδομένα που αφορούν το ίδιο το υποκείμενο που ζητά να λάβει γνώση και αντίστοιχα όταν η δημόσια πληροφορία αφορά προσωπικά δεδομένα τρίτου προσώπου.⁴⁶

Όταν το ίδιο το υποκείμενο ζητά να λάβει γνώση διοικητικών εγγράφων που το αφορούν

Πέρα λοιπόν από το γενικό δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, υπάρχει και ειδικότερη ρύθμιση με την οποία κατοχυρώνεται το δικαίωμα πρόσβασης του υποκειμένου στα προσωπικά δεδομένα που το αφορούν. Πρόκειται για το άρθρο 12 του ν.2472/1997, σύμφωνα με το

⁴⁵ Α.Ντάτση. Ο νόμος 2472/1997 «προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» (2014),σελ.60,61

⁴⁶ Α.Ντάτση. Ο νόμος 2472/1997 «προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» σελ.41

οποίο ο καθένας έχει δικαίωμα να γνωρίζει εάν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που τον αφορούν αποτελούν ή αποτέλεσαν αντικείμενο επεξεργασίας. Προς τούτου ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει υποχρέωση να του απαντήσει εγγράφως.⁴⁷

Όταν η δημόσια πληροφορία, την πρόσβαση στην οποία ζητάει ο δικαιούμενος περιέχει παράλληλα και προσωπικά δεδομένα που αναφέρονται σε τρίτο πρόσωπο.

Ο ν.2472/1997 κατοχυρώνει και το δικαίωμα του να υποβάλλει αντιρρήσεις δικαίωμα το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 13 του ν 2472/1997 σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων που το αφορούν, το οποίο συνίσταται στο δικαίωμα του υποκειμένου να ζητήσει τη διόρθωση, την προσωρινή μη χρησιμοποίηση, τη μη διαβίβαση, τη δέσμευση, ή τη διαγραφή των επίμαχων δεδομένων. Παράλληλα στο άρθρο 14 του νόμου 2472/1997 εισάγεται για το υποκείμενο των δεδομένων και το δικαίωμα προσωρινής δικαστικής προστασίας, οι ειδικότερες προϋποθέσεις για την άσκηση του οποίου αφορούν α) την ύπαρξη δυσμενών συνεπειών για το άτομο β) τα δεδομένα να έχουν τύχει αποκλειστικά αυτοματοποιημένης επεξεργασίας, δηλαδή χωρίς να υπεισέρχεται η ανθρώπινη κρίση και τέλος γ) η επεξεργασία να αποβλέπει στην αξιολόγηση στοιχείων της προσωπικότητας του ατόμου.

Όταν ο διοικούμενος ζητά να λάβει γνώση δημόσιας πληροφορίας η οποία περιέχει προσωπικά δεδομένα τρίτων προσώπων.

Το ζήτημα αποκτά μεγαλύτερη διάσταση, αν αναλογιστούμε ότι τα περισσότερα διοικητικά έγγραφα σήμερα περιέχουν και προσωπικά δεδομένα τρίτων προσώπων.⁴⁸

Αντίθετα ο νόμος 2472/1997 δομείται εντελώς διαφορετικά προβαίνοντας σε διάκριση των προσωπικών δεδομένων σε απλά και ευαίσθητα. Τα ευαίσθητα δεδομένα προστατεύονται από το νόμο με αυστηρότερες ρυθμίσεις από ότι τα απλά προσωπικά δεδομένα. «Απαγορεύεται λοιπόν κάθε μορφής επεξεργασία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, καθώς αυτά συγκροτούν τον πυρήνα της ταυτότητας, της αξίας και της προσωπικότητας του ανθρώπου» που ο νομοθέτης θέλησε να περιβάλλει με ιδιαίτερη προστασία. Η απαγόρευση όμως αυτή υπό προϋποθέσεις γίνεται «σχετική», ιδίως κατόπιν άδειας από την Αρχή προστασίας Δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς ο νομοθέτης προβλέπει εξαιρέσεις, οι οποίες αντιστοιχούν σε άλλα

⁴⁷ Α.Παπαστάμκου. Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009), σελ.42

⁴⁸ Α.Παπαστάμκου. Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009), σελ.46

προστατευόμενα αγαθά και δικαιώματα, υπό την προϋπόθεση της οργανωτικής εγγύησης της προηγούμενης άδειας της Αρχής. Στο νόμο λοιπόν, προβλέπονται κατ'εξάιρεση οι εξής σημαντικότερες περιπτώσεις όπου κατόπιν άδειας της Αρχής γίνεται δεκτή (άρθρο 7 παρ. 2 α) όταν το ίδιο το υποκείμενο δώσει τη συγκατάθεσή του β) η επεξεργασία είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου ή προβλεπόμενου από το νόμο συμφέροντος τρίτου, εάν το υποκείμενο τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει τη συγκατάθεσή του.

γ) Η επεξεργασία αφορά δεδομένα που δημοσιοποιεί το ίδιο το υποκείμενο ή είναι αναγκαία για την αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου ή πειθαρχικού οργάνου.⁴⁹

Η επεξεργασία των απλών προσωπικών δεδομένων επιτρέπεται μόνο μετά από συγκατάθεση του υποκειμένου τους (άρθρο 5). Πρόκειται για έναν όρο «συγκατάθεση» ο οποίος αναλύεται στην παράγραφο ια του άρθρου 2 εξαντλητικά και αποτελεί αυτοτελή βάση νομιμότητας της επεξεργασίας ακόμη και ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, καθώς και ασφαλιστική δικλείδα και εγγύηση της μη καταχρηστικής επεξεργασίας αυτών. Έτσι το υποκείμενο των δεδομένων, μετά από ενημέρωσή του για το σκοπό της επεξεργασίας και για τους αποδέκτες των πληροφοριών που το αφορούν και με πλήρη επίγνωση των συνθηκών, μπορεί να συναινέσει στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που το αφορούν, με δυνατότητα μάλιστα να ανακαλέσει τη συγκατάθεσή του οποτεδήποτε χωρίς αναδρομικό αποτέλεσμα.⁵⁰

Το δίκαιο της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και ειδικότερα ο ν.2472/1997 έχει σκοπό την θέσπιση εξειδικευμένων κανόνων, ουσιαστικού, οργανωτικού και διαδικαστικού χαρακτήρα, οι οποίοι έχουν σκοπό να αποτρέψουν στο μέτρο του δυνατού και εκ των προτέρων την αυθαίρετη επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων⁵¹ από όλους τους κατόχους τους, το σύστημα προηγούμενης άδειας από την Αρχή για τη συλλογή και επεξεργασία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων (άρθρο 7 ν.2472/1997) και τέλος το σύστημα ενημέρωσης του υποκειμένου (πλην εξαιρέσεων) δηλαδή πριν από οποιαδήποτε επεξεργασία των δεδομένων (άρθρο 11).

⁴⁹ Α.Παπαστάμκου. Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009), σελ.48

⁵⁰ Α.Παπαστάμκου. Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009), σελ.51

⁵¹ Α.Παπαστάμκου. Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009),σελ.68

Όταν λοιπόν η συλλογή των δεδομένων γίνεται άνευ της συνδρομής του υποκειμένου, ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει σύμφωνα με το άρθρο 11 να ενημερώσει το υποκείμενο των δεδομένων για την ταυτότητα του υπευθύνου της επεξεργασίας και το σκοπό αυτής για τους αποδέκτες των δεδομένων και την ύπαρξη του δικαιώματος πρόσβασης. Αντίθετα, όταν η συλλογή των δεδομένων γίνεται με τη συνδρομή του υποκειμένου, ο υπεύθυνος επεξεργασίας των δεδομένων οφείλει να ενημερώνει ειδικώς και εγγράφως (άρθρο 11 παρ.2) το υποκείμενο των δεδομένων για τα ελάχιστα στοιχεία του δικαιώματος ενημέρωσης, καθώς και για τα δικαιώματα που έχει (πρόσβασης και αντίρρησης).⁵²

Αντίστοιχα, και στο άρθρο 5 του ν 2472/1997, αναφέρεται ένας άλλος περιορισμός σύμφωνα με τον οποίο η υποχρέωση ενημέρωσης δεν υφίσταται όταν η συλλογή γίνεται αποκλειστικά για δημοσιογραφικούς σκοπούς και αφορά δημόσια πρόσωπα. Τα στάδια προληπτικού ελέγχου που διακρίναμε ,αποτελούν ασφαλιστική δικλίδα για τη διαφάνεια της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων από τρίτους. Σε κάθε περίπτωση πάντως το δικαίωμα ενημέρωσης του υποκειμένου, ως σημαντικότερη θεσμική εγγύηση μεταξύ των διαδικαστικών προϋποθέσεων που θέτει ο ν2472/1997 είναι πλήρως διασφαλισμένο σε νομοθετικό επίπεδο.⁵³

Όσον αφορά τώρα τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, αξιοσημείωτη αποτελεί η διάταξη του άρθρου 7 παρ.2 περ.ζ ν 2472/1997 με την καθιέρωση του «δημοσιογραφικού προνομίου» όπου είδαμε και παραπάνω, παρέχεται η ευχέρεια στο δημοσιογράφο να έχει πρόσβαση και να δημοσιοποιεί προσωπικά δεδομένα που είναι απαγορευμένα σε οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, κάτω όμως από αυστηρές προϋποθέσεις. Η συγκεκριμένη διάταξη εισάγει μια εξαίρεση στην γενική απαγόρευση της επεξεργασίας ευαίσθητων δεδομένων.⁵⁴

2.3 Πρόσβαση στην αυτοματοποιημένη επεξεργασία

Με την πάροδο του χρόνου, η τεράστια πρόοδος στον τομέα της πληροφορικής, η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών, οι νέες μορφές διαφήμισης και ηλεκτρονικών συναλλαγών έχουν σαν συνέπεια την αυξημένη ζήτηση προσωπικών πληροφοριών από τον ιδιωτικό

⁵² Α.Παπαστάμκου. Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009), σελ.69

⁵³ Α.Παπαστάμκου. Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009), σελ.69

⁵⁴ Α.Παπαστάμκου. Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009), σελ.79

και δημόσιο τομέα. Η ανεξέλεγκτη καταχώρηση και επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων σε ηλεκτρονικά και χειρόγραφα αρχεία υπηρεσιών και οργανισμών μπορεί να προκαλέσει προβλήματα στην ιδιωτική ζωή του πολίτη. Όλα τα παραπάνω λοιπόν, καθιστούν επιτακτική την ανάγκη ασφάλειας των συστημάτων ηλεκτρονικών φακέλων προκειμένου να εξασφαλίζεται η εγκυρότητα, η διαθεσιμότητα, η αξιοπιστία των πληροφοριών και προσωπικών δεδομένων αλλά και το δικαίωμα του πολίτη στην τήρηση του απορρήτου των προσωπικών ευαίσθητων δεδομένων.⁵⁵

Ενδιαφέρον παρουσιάζει να παραθέσουμε ενδεικτικά, του τρόπο αντιμετώπισης της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία.

Στην υπ αριθμ 523/1999 απόφαση της Αρχής, γίνεται αποκλειστική απαρίθμηση των προσωπικών δεδομένων οικονομικής φύσεως των οποίων επιτρέπεται η επεξεργασία από την «Τειρεσίας Α.Ε» και μάλιστα χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου τους (σφραγισμένες επιταγές, απλήρωτες συναλλαγματικές, διαταγές πληρωμής, προγράμματα πλειστηριασμών, κατασχέσεις, αιτήσεις πτωχεύσεως, προσημειώσεις).⁵⁶

2.4 Πρόσβαση σε ηλεκτρονική επικοινωνία

Οι βασικές αρχές του δικαίου της προστασίας των προσωπικών δεδομένων ισχύουν και στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, ενώ σε κάθε περίπτωση, η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων στον τηλεπικοινωνιακό χώρο θα πρέπει να πληροί τις προϋποθέσεις, ο συνδρομητής ή ο χρήστης να έχει δώσει τη συγκατάθεσή του μετά από ενημέρωση για το είδος των δεδομένων, τον σκοπό και την έκταση της επεξεργασίας. Δεύτερον η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να περιορίζεται στο απολύτως αναγκαίο για την εξυπηρέτηση των σκοπών της. Τρίτον, ο φορέας παροχής δημόσιου τηλεπικοινωνιακού δικτύου δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιεί τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή και να τα διαβιβάζει σε τρίτους για άλλους σκοπούς και ιδίως για σκοπούς διαφήμισης ή εμπορικής έρευνας προϊόντων, εκτός εάν ο συνδρομητής ή ο χρήστης έχει ρητά και ειδικά δώσει τη συγκατάθεσή του. Η συγκατάθεση απαιτείται να είναι έγγραφη εφόσον τα δεδομένα διαβιβάζονται σε τρίτους. Τέταρτον, ο σχεδιασμός και η επιλογή των τεχνικών μέσων καθώς και ο εξοπλισμός για την παροχή διαθέσιμων στο κοινό τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών πρέπει να γίνεται με κριτήριο και σκοπό την

⁵⁵ Α.Παπαστάμκου. Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009), σελ.80

⁵⁶ Α.Παπαστάμκου. Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009),σελ.81

επεξεργασία όσο το δυνατόν λιγότερων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Τέλος, αυτός που παρέχει διαθέσιμες στο κοινό τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες οφείλει να καθιστά δυνατή την χρήση και πληρωμή των υπηρεσιών αυτών ανώνυμα ή με ψευδώνυμο στο βαθμό που αυτό είναι σχετικά εφικτό.⁵⁷

Τα δύο υπό εξέταση δικαιώματα δεν τελούν καταρχήν σε αντίθεση παρότι εμφανίζονται στο νόμο ως ανταγωνιστικά ιδίως στο άρθρο 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας ο οποίος εισάγει απόλυτη εξαίρεση από το δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα όταν βλάπτεται η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή τρίτου, αλλά τελούν σε συμπληρωματική σχέση.⁵⁸

Η κατάσταση δυσχεραίνει αν αναλογιστούμε ότι στην Ελλάδα σήμερα υφίσταται ένα νομικό κενό, από την ταυτόχρονη ύπαρξη δύο νομοθετημάτων τελείως ασύνδετων μεταξύ τους, όπως το άρθρο 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και το ν 2472/1997.

Σε κάθε πάντως περίπτωση και ενόψει της ραγδαίας ανάπτυξης, διάδοσης αλλά και χρήσης των τεχνολογιών, η οποία έχει μεταβάλλει ριζικά τα δεδομένα της επικοινωνίας σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής, από τα μέσα ενημέρωσης, την πολιτική, την οικονομία και έως τις επιστήμες, την εκπαίδευση και την τέχνη, κρίνεται αναγκαία η διασφάλιση του πλέγματος προστασίας των προσωπικών δεδομένων με πρόσθετες εγγυήσεις και δίχως κενά και ανασφάλειες δικαίου, διατυπώνοντας αυστηρές αλλά και γενικές αρχές πρόσβασης με τρόπο ώστε να επιτευχθεί αμοιβαία υποχώρηση των δύο, ώστε να παραμένει δυνατότητα πραγμάτωσης τους στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό.⁵⁹

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

Η προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εισήχθη στα τεχνολογικά κράτη πριν από 40 περίπου χρόνια με στόχο την προστασία των πολιτών από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία των προσωπικών τους δεδομένων που τότε μόλις είχε

⁵⁷ Α.Παπαστάμκου. Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009), σελ.82

⁵⁸ Α.Παπαστάμκου. Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009), σελ.89

⁵⁹ Α.Παπαστάμκου. Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων (2009),σελ.90-92

αρχίσει να διενεργεί ο δημόσιος τομέας. Κατά την εποχή εκείνη οι υπολογιστές ήταν πολύ ακριβοί και πολύ ογκώδεις για να χρησιμοποιούνται από τον ιδιωτικό τομέα, ο οποίος άλλωστε δεν έδειχνε ιδιαίτερο ενδιαφέρον στη συλλογή και επεξεργασία προσωπικών στοιχείων.

Η κατάσταση έχει αλλάξει σήμερα ριζικά. Το άνοιγμα των αγορών καθιέρωσε νέες υπηρεσίες. Αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν η μαζική πλέον συλλογή και επεξεργασία προσωπικών δεδομένων από τον ιδιωτικό τομέα με σκοπό την επίτευξη κέρδους.⁶⁰

Οι συνθήκες της εποχής μας δημιουργούν άλλωστε διαρκώς νέα δεδομένα, που αλλάζουν ουσιαδώς το περιεχόμενο και τη λειτουργία πολλών παραδοσιακών δικαιωμάτων.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η ελευθερία της έκφρασης, η οικονομική ελευθερία, η ελευθερία της επικοινωνίας, η ελευθερία και η προστασία της ιδιωτικής ζωής. Ορισμένες φορές είναι γι αυτό επιβεβλημένη η θεμελίωση νέων δικαιωμάτων στο Σύνταγμα, όπως συμβαίνει μετά την πρόσφατη αναθεώρησή του με την προστασία των προσωπικών δεδομένων στο άρθρο 9 Α.⁶¹

Το δικαίωμα του ατόμου να καθορίζει στα νόμιμα πλαίσια την επεξεργασία των προσωπικών του πληροφοριών, έχει δύο σκέλη. Αφ ενός την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, ώστε κανείς να μην καθίστανται αντικείμενο μέσω της επεξεργασίας των προσωπικών του δεδομένων, και αφ ετέρου την προστασία της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας στην κοινωνία της πληροφορίας.⁶²

Δίχως την ύπαρξη θεσμικού, ελεγκτικού οργάνου θα κινδύνευε να καταστεί γράμμα κενό περιεχομένου.

Η Αρχή προσέδωσε σημαντική ώθηση και στον εκσυγχρονισμό του ελληνικού πολιτισμού και μάλιστα στον σημαντικότερο τομέα του. Δηλαδή την προστασία

⁶⁰ Λ. Μήτρου. Η Αρχή Προστασίας προσωπικών δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δεδομένων .(2002), σελ.59

⁶¹ Λ. Μήτρου. Η Αρχή Προστασίας προσωπικών δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δεδομένων .(2002), σελ.7

⁶² Λ. Μήτρου. Η Αρχή Προστασίας προσωπικών δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δεδομένων.(2002), σελ.12

θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών, στην κατεύθυνση του κοινού ευρωπαϊκού νομικού πολιτισμού.⁶³

Στην σημερινή οικονομική και κοινωνική συγκυρία βασική αποστολή της Αρχής είναι η υποστήριξη των πολιτών και ιδιαίτερα εκείνων που διαθέτουν τα λιγότερα μέσα για την προστασία των δικαιωμάτων τους. Αυτοί θίγονται συνήθως από μαζικές επεξεργασίες δεδομένων και είναι κυρίως αυτές που πρέπει να μούνε στο στόχαστρο της Αρχής. Μόνη λύση μένει για την Αρχή η ενημέρωση των πολλών και ο αυστηρός έλεγχος των λίγων που παρανομούν, με στόχο πάντοτε την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ της ανάπτυξης της αγοράς και τη προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Το δικαίωμα λοιπόν προστασίας των προσωπικών δεδομένων έχει προστατευτικό και κυρίως προληπτικό χαρακτήρα. Έτσι, ο ν.2472/1997 ιδρύει την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα για τον έλεγχο της επεξεργασίας των δεδομένων και καθιερώνει 3 συστήματα προληπτικού ελέγχου, το σύστημα προηγούμενης γνωστοποίησης στην Αρχή, της συλλογής, αρχειοθέτησης και γενικά επεξεργασίας.⁶⁴

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα γνωστή και ως Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη ανεξάρτητη διοικητική Αρχή. Ιδρύθηκε με το νόμο 2472/1997 για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ο οποίος ενσωματώνει στο ελληνικό δίκαιο την ευρωπαϊκή οδηγία 95/46 ΕΚ. Η οδηγία αυτή θέτει κανόνες για την προστασία των προσωπικών δεδομένων σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η λειτουργία της Αρχής ξεκίνησε στις 10 Νοεμβρίου 1997. Η Αρχή σύμφωνα με την παρ.1 του άρθρου 20 του ιδρυτικού της νόμου 2472/1997 εξυπηρετείται από Γραμματεία, η οποία λειτουργεί σε επίπεδο Διεύθυνσης και αποτελείται από τρία τμήματα 1. το τμήμα ελεγκτών 2. το τμήμα επικοινωνίας και 3. το τμήμα διοικητικών και οικονομικών υποθέσεων.⁶⁵

Στον ιδιαίτερο ευαίσθητο χώρο της Δημόσιας Τάξης, η Αρχή έχει να επιδείξει σημαντικό έργο, τόσο μέσω των αποφασιστικών αρμοδιοτήτων της, όσο και μέσω του

⁶³ Λ. Μήτρου. Η Αρχή Προστασίας προσωπικών δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δεδομένων (2002), σελ.20

⁶⁴ Λ. Μήτρου. Η Αρχή Προστασίας προσωπικών δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δεδομένων (2002), σελ.68

⁶⁵ www.dpa.gr

διαμεσολαβητικού της ρόλου έχει συμβάλλει στην ανάδειξη και επεξεργασία των βασικών του αρχών που θεσπίζει το σχετικό νομικό πλαίσιο και στην προώθηση ρυθμίσεων και πρακτικών που ενισχύουν τόσο τη διαφάνεια όσο και την αποτελεσματική προστασία του πολίτη.⁶⁶

3.1 Ίδρυση και σκοπός της Αρχής

Η προστασία της αξιοπρέπειας της ιδιωτικής ζωής και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας αποτελούν κύρια επιδίωξη κάθε κοινωνίας που θέλει να λέγεται δημοκρατική. Με το πέρασμα των χρόνων, η μεγάλη πρόοδος στον τομέα της πληροφορικής, οι νέες μορφές διαφήμισης έχουν σαν συνέπεια την αυξημένη ζήτηση προσωπικών πληροφοριών από τον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα. Η ανεξέλεγκτη καταχώρηση και επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων σε αρχεία υπηρεσιών είτε ηλεκτρονικά, είτε χειρόγραφα κάποιων εταιρειών και οργανισμών μπορεί να δημιουργήσει πολλά προβλήματα στην ιδιωτική ζωή του κάθε πολίτη. Για την προστασία του ατόμου στην κοινωνία της πληροφορίας δεν επαρκούν οι παραδοσιακές θεσμικές εγγυήσεις και ρυθμίσεις αλλά χρειάζεται ειδική αντιμετώπιση.

Άλλες Αρχές που εποπτεύουν την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων είναι στην Ελλάδα η Αρχή Διασφάλισης Απορρήτου των Επικοινωνιών και στην Ευρώπη ο Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων. Πρώτος Πρόεδρος της Αρχής διετέλεσε ο επίτιμος αντιπρόεδρος του Αρείου Πάγου Κωνσταντίνος Δαφέρμος γι αυτό τα πρώτα χρόνια η Αρχή ήταν γνωστή και με την ονομασία «Επιτροπή Δαφέρμου».⁶⁷

Ημέρα προστασίας Προσωπικών Δεδομένων

Η 28^η Ιανουαρίου κάθε έτους έχει καθιερωθεί ως ημέρα Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων από το Συμβούλιο της Ευρώπης και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Έχει επιλεγεί η συγκεκριμένη ημέρα καθώς στις 28 Ιανουαρίου 1981 θεσπίστηκε η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία από την αυτοματοποιημένη Επεξεργασία Προσωπικών Δεδομένων. Η Ελλάδα επικύρωσε τη Σύμβαση αυτή 12 χρόνια μετά, με τη ψήφιση του Νόμου 2069/1992.

⁶⁶ Λ. Μήτρου. Η Αρχή Προστασίας προσωπικών δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δεδομένων(2002), σελ.47

⁶⁷ www.dpa.gr

Η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων μπορεί να εκδίδει ειδικούς κανόνες επεξεργασίας για τις πλέον συνήθεις κατηγορίες επεξεργασιών και αρχείων, οι οποίες προφανώς δεν θίγουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα. Οι κατηγορίες αυτές προσδιορίζονται με κανονισμούς που καταρτίζει η Αρχή και κυρώνονται με προεδρικά διατάγματα, τα οποία εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης. Σύμφωνα με αποφάσεις της Αρχής Προστασίας Προσωπικών δεδομένων η δημοσίευση φωτογραφιών που έχουν ληφθεί σε δημόσιους χώρους δεν θεωρούνται παραβίαση ή επεξεργασία προσωπικών δεδομένων εφόσον ο σκοπός της δημοσίευσης είναι πολιτιστικός, ενημερωτικός, δημοσιογραφικός, καλλιτεχνικός, εκπαιδευτικός ή ιστοριογραφικός, καθώς το δικαίωμα λήψης φωτογραφιών σε δημόσιους χώρους και δημοσίευσης αυτών καλύπτεται από τα άρθρα 5, 14, και 16 του Συντάγματος.⁶⁸

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού χαρακτήρα ασκεί σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις έναν ευρύτατο κατάλογο αρμοδιοτήτων όπου περιλαμβάνονται εκτός των άλλων η διενέργεια διοικητικών ελέγχων και αρχείων και επεξεργασιών, η κατάρτιση κανονιστικών πράξεων και συστάσεων, η εξέταση προσφυγών, η εξέταση αιτήσεων και η χορήγηση αδειών τήρησης αρχείων ή επεξεργασιών ευαίσθητων δεδομένων, η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα προστασίας προσωπικών δεδομένων, η κατάρτιση υποδειγμάτων και σχετικών τεχνικών οδηγιών για την υποστήριξη των υπευθύνων επεξεργασίας, αλλά και η επιβολή διοικητικών κυρώσεων. Ο ρόλος που διαδραματίζει η Αρχή είναι πολύ σημαντικός, τόσο με τις γνωμοδοτήσεις της όσο και με τις αποφάσεις της, στον τομέα που μας ενδιαφέρει, στην παροχή κατευθυντήριων αρχών και οδηγιών στη Διοίκηση στο πλαίσιο επίλυσης της σύγκρουσης μεταξύ των υπό εξέταση ανταγωνιστικών δικαιωμάτων, της πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα αλλά και στην προστασία των προσωπικών δεδομένων.⁶⁹

Από την άλλη πλευρά ενδιαφέρον παρουσιάζει και η απόφαση 6/2007 της Αρχής όπου έκρινε ότι «στην περίπτωση των προσώπων που θεωρούνται δημόσια, επειδή είναι πρόσωπα επικαιρότητας, η ύπαρξη της ιδιότητας αυτής κρίνεται ενόψει της ιδιαίτερης θέσης που κατέχουν στην κοινωνία και της επιρροής που ασκούν στον τομέα των δραστηριοτήτων τους». Έτσι ένας καλλιτέχνης, ένας αθλητής ή ένας δημοσιογράφος

⁶⁸ www.dpa.gr

⁶⁹ Λ. Μήτρου. Η Αρχή Προστασίας προσωπικών δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δεδομένων(2002), σελ.58

μπορεί να είναι δημόσιο πρόσωπο αν και εφόσον συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά που προαναφέρθηκαν σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Με βάση τα παραπάνω, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι κάποιο πρόσωπο αποκτά την ιδιότητα του δημοσίου προσώπου διότι ανήκει σε συγκεκριμένη κατηγορία αναγνωρίσιμων απλώς προσώπων ή αντανακλαστικά λόγω δηλαδή συγγένειας με δημόσιο πρόσωπο.

Ή στην υπ' αριθμ.26/2007 απόφαση της έκρινε παράνομη την επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων (δημοσίευση του κειμένου του κλητηρίου θεσπίσματος που αφορά εκκρεμή ποινική δίωξη σε βάρος ενός καθηγητή ΤΕΙ, ο οποίος αντιμετώπιζε κατηγορίες προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας, της απόπειρας παράνομης βίας και ασέλγειας με κατάχρηση εξουσίας σε βάρος τεσσάρων σπουδαστριών του τμήματος στο οποίο διδάσκει), δεδομένου ότι δεν πρόκειται για πρόσωπο που είναι δημόσιο, οι αρχές της αναγκαιότητας και αναλογικότητας επιβάλλουν η δημοσιοποίηση των στοιχείων δημοσιογραφικής έρευνας που περιέχουν προσωπικά δεδομένα να καθίστανται απολύτως αναγκαία για την ενημέρωση του κοινού.⁷⁰

Κάποιες άλλες γνωμοδοτήσεις με ενδιαφέρον, που απασχόλησαν το ευρύ κοινό είναι η 86/2001 σχετικά με την είσοδο και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική επικράτεια. Με την 39/2002 έκρινε ότι δεν επιτρέπεται η ανακοίνωση στοιχείων που αφορούν άτομα που δικαιούνται πολεμικές συντάξεις από το Γενικό Λογιστήριο του κράτους στην Ένωση Αναπήρων Πολέμου διότι είναι ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα και δεν προβλέπεται στις ρητές εξαιρέσεις του νόμου.

Το 2002 επίσης με την υπ' αριθ. 90 γνωμοδότηση επιβλήθηκε πρόστιμο στην Τειρεσίας Α.Ε για τη μη ενημέρωση υποκειμένου σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων του όπως και στην εταιρεία Εθνοκάρτα Α.Ε. Το ίδιο έτος με την 1697/2000 αποφάσισε σχετικά με την άρση απορρήτου τηλεπικοινωνιών υπηρεσιών.

Με την 28/2004 σχετικά με το να τοποθετηθούν κάμερες πριν τους Ολυμπιακούς αγώνες ,η Αρχή ενέκρινε τη λειτουργία του συστήματος C41για περιορισμένο χρονικό διάστημα. Με τη λήξη των αγώνων η Αρχή ενέκρινε τη λειτουργία του συστήματος όμως μόνο για τον έλεγχο κυκλοφορίας με λήψη εικόνων. Το 2007 με την υπ' αριθμ. 51γνωμοδότηση η Αρχή έκρινε ότι πρέπει να γίνεται τοποθέτηση καμερών σε δημόσιους χώρους μόνο αν υπάρχει αυξημένη εγκληματικότητα, ενώ σε περιοχές με χαμηλή εγκληματικότητα ζήτησε να αφαιρεθούν οι κάμερες.

⁷⁰ Λ .Μήτρου. Η Αρχή Προστασίας προσωπικών δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δεδομένων(2002), σελ.77

Με την 117/2012 γνωμοδότησε σχετικά με χρήση προσωπικών δεδομένων σε αφίσα πολιτικού κόμματος. Χρησιμοποιήθηκαν φωτογραφίες 3 προσώπων που πήραν μέρος στη συνάντηση των Αγανακτισμένων στην πλατεία Συντάγματος το 2011, σε μεγάλη αφίσα που τοποθετήθηκε σε δρόμους πόλεων στις εκλογές του 2012. Επιβλήθηκε πρόστιμο 3000 ευρώ. Επίσης με την 4/2011 έκρινε σχετικά με τη δημοσίευση των ονομάτων οφειλετών του Δημοσίου που οφείλουν άνω των 150.000 ευρώ. Εξετάστηκε αν το μέτρο αυτό είναι συμβατό με το Σύνταγμα και με το Ευρωπαϊκό Δίκαιο που αφορά την προστασία προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής και αποφάσισε ότι δεν προσκρούει στις σχετικές διατάξεις.

3.2 Αρμοδιότητες της Αρχής

Η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων διαθέτει ένα ευρύ φάσμα αρμοδιοτήτων που της επιτρέπουν να συν-διαμορφώσει τους όρους της επεξεργασίας οδηγιών κ.λπ. Η Αρχή, ανταποκρινόμενη σε αιτήσεις και καταγγελίες αντιμετωπίζει καταρχήν μεμονωμένα ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων των εργαζομένων.

Η Αρχή αντιμετώπισε κυρίως υποθέσεις που αφορούσαν τη χρήση μεθόδων ελέγχου των εργαζομένων (βιντεοσκόπηση), τη χρήση βιομετρικών μεθόδων για τον έλεγχο της προσέλευσης στην εργασία, αλλά και περιπτώσεις χρήσης. Η αναφορά στον έλεγχο των χώρων και των εγκαταστάσεων έχει σκοπό την αποτροπή της περιγραφής των υποχρεώσεων από τον εργοδότη-υπεύθυνο επεξεργασίας με το επιχείρημα ότι δεν παρακολουθούνται εργαζόμενοι αλλά μόνο χώροι εργασίας.⁷¹

Οι διεθνείς δραστηριότητες της Αρχής περιορίζονται για την ώρα στην οδηγία 95/46 και στη συμμετοχή της ως μέλος της Ε.Ε με σχετική νομοθεσία. Αυτή η συμμετοχή είναι βέβαια ανάλογη τόσο του γεγονότος της σύντομης σχετικά διαδρομής της όσο και του μικρού σχετικά μεγέθους επεξεργασίας που λαμβάνει χώρα στην Ελλάδα.

Η Ευρωπαϊκή Οδηγία 95/46 παρέχει τη δυνατότητα στον εθνικό νομοθέτη να υιοθετεί ελαστικότερες ή πιο περιοριστικές ρυθμίσεις. Το πρόβλημα εμφανίζεται επειδή η οδηγία εξαιρεί ρητά από την εφαρμογή της τον τομέα της Δημόσιας τάξης.

3.3 Τήρηση αρχείων από την Αρχή

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού χαρακτήρα έχει τις εξής αρμοδιότητες:

⁷¹ Λ. Μήτρου. Η Αρχή Προστασίας προσωπικών δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δεδομένων(2002), σελ.29,30

1.Να εκδίδει οδηγίες και κανονιστικές πράξεις για την εφαρμογή των διατάξεων που αφορούν στην προστασία προσωπικών δεδομένων και να γνωμοδοτεί για σχετικά θέματα.

2.Να απευθύνει συστάσεις και υποδείξεις στους υπεύθυνους επεξεργασίας και να βοηθάει όσους διατηρούν αρχεία.

3.Να χορηγεί τις άδειες.

4.Να καταγγέλλει τις παραβάσεις στις αρμόδιες διοικητικές και δικαστικές αρχές αλλά και να επιβάλλει κυρώσεις.

5.Να ενεργεί αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν καταγγελίας ελέγχους σε κάθε αρχείο.

Η Αρχή τηρεί μητρώο Αρχείων και επεξεργασιών, στο οποίο περιλαμβάνονται τα αρχεία και οι άδειες που εκδίδει η Αρχή για τη διασύνδεση αρχείων, μητρώο Αδειών Διαβίβασης, στο οποίο καταχωρίζονται οι άδειες διαβίβασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και μητρώο Απόρρητων Αρχείων, στο οποίο καταχωρίζονται, με απόφαση της Αρχής ύστερα από αίτηση του εκάστοτε υπευθύνου επεξεργασίας, αρχεία που τηρούν τα Υπουργεία Εθνικής Άμυνας και Δημόσιας Τάξης καθώς και η Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών, για λόγους εθνικής ασφάλειας. Επίσης μητρώο Αδειών, στο οποίο περιλαμβάνονται οι άδειες που εκδίδει η Αρχή για την ίδρυση και λειτουργία αρχείων που περιέχουν ευαίσθητα δεδομένα και μητρώο Διασυνδέσεων, στο οποίο περιλαμβάνονται οι δηλώσεις ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων.

Η Αρχή χορηγεί άδεια συλλογής και επεξεργασίας ευαίσθητων δεδομένων, καθώς και άδεια ιδρύσεως και λειτουργίας σχετικού αρχείου, ύστερα από αίτηση του υπεύθυνου επεξεργασίας. Εφόσον η Αρχή διαπιστώσει ότι πραγματοποιείται επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων, η γνωστοποίηση αρχείου επέχει θέση αιτήσεως για τη χορήγηση άδειας. Η Αρχή μπορεί να επιβάλλει όρους και προϋποθέσεις για την αποτελεσματικότερη προστασία του δικαιώματος ιδιωτικής ζωής των υποκειμένων ή τρίτων. Πριν χορηγήσει την Άδεια, η Αρχή καλεί σε ακρόαση τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή τον εκπρόσωπο του και τον εκτελούντα την επεξεργασία. Η άδεια εκδίδεται για ορισμένο χρόνο ανάλογα με τον σκοπό της επεξεργασίας. Μπορεί να ανανεωθεί ύστερα από αίτηση του υπεύθυνου επεξεργασίας. Αντίγραφο της άδειας καταχωρείται στο μητρώο Αδειών που διατηρεί η Αρχή. Κάθε μεταβολή των παραπάνω στοιχείων γνωστοποιείται χωρίς καθυστέρηση στην Αρχή. Η άδεια εκδίδεται για

ορισμένο χρόνο ανάλογα με τον σκοπό της επεξεργασίας. Μπορεί να ανανεωθεί ύστερα από αίτηση του υπεύθυνου επεξεργασίας.⁷²

Τα ανθρώπινα δικαιώματα έπαυσαν προ πολλού να αποτελούν μηχανισμό προστασίας από την κρατική εξουσία. Κατά κανόνα δεσμεύουν όπως προβλέπεται ήδη ρητά στο άρθρο 25 παρ.1 πρότ.3 Συντ- κάθε ιδιωτική οικονομική ή κοινωνική εξουσία, η οποία είναι σε θέση να απειλήσει την ελευθερία του ανθρώπου.⁷³

Βασικός στόχος είναι η θεμελίωση της προστασίας της ανθρώπινης αξίας. Αδιαμφισβήτητη είναι η συνειδητοποίηση των κινδύνων εκ μέρους του νομοθέτη με την κατοχύρωση του δικαιώματος στην προστασία των προσωπικών δεδομένων, δικαίωμα το οποίο διασφαλίζεται από την αντίστοιχη Αρχή.

Όπως είναι γνωστό η αρχή του σκοπού είναι μια από τις βασικές αρχές της προστασίας προσωπικών δεδομένων. Στόχος της αρχής του σκοπού είναι η οικονομία στη συλλογή και διαχείριση του όγκου των πληροφοριών, ώστε να μην είναι δυνατή η σώρευση και επεξεργασία τους κατά το δοκούν και να περιοριστεί ο κίνδυνος καταχρήσεων.⁷⁴

Η εφαρμογή της αρχής του σκοπού από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων οδήγησε στην επαύξηση της προστασίας της ελευθερίας της συνείδησης, αναπόσπαστου τμήματος αξίας του ανθρώπου.

Η προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αποτελεί τομέα δικαίου άρρηκτα συνδεδεμένο με τη διεθνή πρακτική και τις εξελίξεις. Τόσο η υλικοτεχνική υποδομή της επεξεργασίας δεδομένων όσο και οι αντίστοιχες νομοθετικές ρυθμίσεις εξελίσσονται κυρίως στο διεθνές περιβάλλον, αφού επηρεάζονται όσο λίγο ίσως τομείς από το πνεύμα της παγκοσμιοποίησης.⁷⁵

Η Αρχή φαίνεται να ακολουθεί στην πράξη τα διδάγματα των Αρχών της ηπειρωτικής Ευρώπης σε αντίθεση με αυτά των αντίστοιχων της Αγγλοσαξωνικών χωρών. Η βασική

⁷² www.dpa.gr

⁷³ Λ. Μήτρου. Η Αρχή Προστασίας προσωπικών δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δεδομένων (2002) σελ.7-11

⁷⁴ Λ. Μήτρου. Η Αρχή Προστασίας προσωπικών δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δεδομένων (2002), σελ.15

⁷⁵ Λ. Μήτρου. Η Αρχή Προστασίας προσωπικών δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δεδομένων(2002) σελ.16

διαφορά μεταξύ των δύο συνίσταται στην υποστήριξη των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην πρώτη περίπτωση, και στη στενή συνεργασία με την αγορά στην δεύτερη.⁷⁶

Η εμπειρία δείχνει ότι τα δεδομένα που αφορούν τους εργαζόμενους δεν αποτελούν μόνο διοικητικό εργαλείο αλλά και πληροφοριακό κεφάλαιο για τους εργοδότες. Ως συνέπεια των τεχνολογικών εξελίξεων αλλά και της εμπέδωσης μιας νέας αντίληψης για την πρόληψη κινδύνων συλλέγονται πλέον δεδομένα που αφορούν προσωπικά χαρακτηριστικά, τα οποία προηγουμένως ουδέποτε αποτελούσαν αντικείμενο επεξεργασίας. Οι βιομετρικές μέθοδοι, τα γενετικά δεδομένα, η παρακολούθηση των υπολογιστών και της πλοήγησης στο διαδίκτυο, η παρακολούθηση των εργαζομένων και των επικοινωνιών τους, τα ψυχολογικά τεστ συνιστούν όχι μόνο χαρακτηριστικά αλλά συνήθη πλέον παραδείγματα.⁷⁷

Η σύμβαση 108/1981, σε αντίθεση με την οδηγία 95/46

Δεν αποκλείει την εφαρμογή της στον τομέα της δημόσιας τάξης, αλλά παρέχει απλώς μια τέτοια δυνατότητα στο κράτος -μέλος και πάντοτε υπό την επιφύλαξη της δημοκρατικής αρχής.

Η σύσταση R(87) Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης αφορά ακριβώς τη σχέση της προστασίας των προσωπικών δεδομένων με τη δημόσια τάξη. Παρά τον μη δεσμευτικό χαρακτήρα της αποτελεί ως ερμηνευτικό εργαλείο της Σύμβασης απόδειξη της βούλησης των κρατών μελών της να μην αφήσουν τομέα της δημόσιας τάξης εκτός του πεδίου εφαρμογής της.

Κατά τη διάρκεια της ετήσιας Εαρινής Συνόδου 1998 των Ευρωπαϊκών Επιτρόπων Προστασίας Δεδομένων που πραγματοποιήθηκε στο Δουβλίνο, οι Επίτροποι δήλωσαν την υποστήριξη κάθε πρωτοβουλίας προς την κατεύθυνση της εναρμόνισης των κανόνων για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στον τομέα της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας.⁷⁸

⁷⁶ Λ. Μήτρου. Η Αρχή Προστασίας προσωπικών δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δεδομένων (2002), σελ.68

⁷⁷ Λ. Μήτρου. Η Αρχή Προστασίας προσωπικών δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δεδομένων (2002), σελ.23

⁷⁸ Λ. Μήτρου. Η Αρχή Προστασίας προσωπικών δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δεδομένων (2002), σελ.50

Η Συνθήκη Σένγκεν και η σύμβαση Εφαρμογής της και η σύμβαση Europol.

Οι παραπάνω συνθήκες που αφορούν κατεξοχήν τον τομέα της Δημόσιας τάξης περιλαμβάνουν διατάξεις για την προστασία προσωπικών δεδομένων και προβλέπουν τόσο τη σύσταση εθνικών όσο και κοινών ευρωπαϊκών αρχών επιφορτισμένων με τον έλεγχο νομιμότητας της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων εκ μέρους των αρμοδίων οργάνων που συστήνονται με αυτές.

Και η ελεύθερη κυκλοφορία πληροφοριών μέσα στον ευρωπαϊκό χώρο για το σκοπό της προστασίας της δημόσιας τάξης είναι μια παράμετρος που πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη κατά την ερμηνεία των σχετικών κανόνων.

Επισημαίνεται ότι τα γενετικά δεδομένα, σύμφωνα με τον ορισμό που υιοθετεί το Συμβούλιο της Ευρώπης, είναι ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα και εμπίπτουν στο πλαίσιο του άρθρου 7 του ν.2472/1997, αφού οι πληροφορίες που μπορούν να αντληθούν για το άτομο, πέραν της εξακρίβωσης της ταυτότητας, αφορούν τόσα δεδομένα σχετικά με την υγεία όσο και με τη φυλετική ή εθνική καταγωγή.

Η Αρχή προβαίνει σε μια σημαντική διαπίστωση, στο ότι η συλλογή και επεξεργασία των γενετικών δεδομένων ενέχει εκτός από αναμφισβήτητα κοινωνικά οφέλη-σοβαρούς κινδύνους για τους πολίτες και τα δικαιώματά τους. Η γνώση που προκύπτει από τις αναλύσεις αυτές ενδέχεται να έχει ολέθριες συνέπειες για το άτομο αλλά και για την οικογένειά του, καθώς οι σχετικές πληροφορίες αναπόφευκτα αφορούν και τρίτα πρόσωπα. Η γνωστοποίηση των δεδομένων που προκύπτουν από τις γενετικές εξετάσεις μπορεί να οδηγήσει σε κατηγοριοποίηση των ανθρώπων και σε τελευταία ανάλυση στον στιγματισμό και τον κοινωνικό αποκλεισμό τους.⁷⁹

⁷⁹ Λ. Μήτρου. Η Αρχή Προστασίας προσωπικών δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δεδομένων (2002),σελ.52,53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ε.Ε.

4.1 Από το Β΄ παγκόσμιο πόλεμο μέχρι σήμερα

Μετά το Β παγκόσμιο πόλεμο η προστασία της ιδιωτικής ζωής, με την οποία συνδέεται η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αναγνωρίστηκε ως θεμελιώδες δικαίωμα σε διεθνή κείμενα, όπως η Οικουμενική Διακήρυξη Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (1948) και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση δικαιωμάτων του Ανθρώπου(1950) (ΕΣΔΑ).

Η ανάγκη όμως για ένα νομοθετικό πλαίσιο προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατέστη σαφής για πρώτη φορά τη δεκαετία του 1970 λόγω της ολοένα αυξανόμενης επέμβασης των κρατικών φορέων τόσο στην ιδιωτική όσο και στη δημόσια ζωή του ανθρώπου. Τότε, αναπτύχθηκαν σε πολλά ευρωπαϊκά κράτη νομοθεσίες για την προστασία των δεδομένων, όπως ο πρωτοποριακός σε παγκόσμιο επίπεδο νόμος του ομόσπονδου γερμανικού κράτους της Έσσης (1970), αλλά και ανάλογοι νόμοι στη Σουηδία (1973), την Ομοσπονδιακή Γερμανία (1977), στην Αυστρία, τη Νορβηγία, τη Δανία, τη Γαλλία (1978), και το Λουξεμβούργο (1979). Τα νομοθετήματα αυτά βασίζονταν κυρίως στην ΕΣΔΑ και ήταν ιδιαίτερα αυστηρά, καθώς χαρακτηρίζονταν από τη δυσπιστία του εθνικού νομοθέτη προς κάθε μορφή επεξεργασία δεδομένων, ιδίως από το κράτος. Την ίδια στιγμή, η Ισπανία και η Πορτογαλία περιλάμβαναν την προστασία της ιδιωτικής ζωής ως θεμελιώδες δικαίωμα στα Συντάγματά τους.⁸⁰

Στις αρχές της δεκαετίας του 1980 η ανάπτυξη της τεχνολογίας της πληροφορικής είχε ως αποτέλεσμα τη μαζική χρήση υπολογιστών στους χώρους εργασίας. Εκείνη την περίοδο εκδόθηκε σε διεθνές επίπεδο η Σύσταση του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) με τίτλο « Κατευθυντήριες γραμμές διέπουσες την ιδιωτική σφαίρα του ανθρώπου και τις διασυνοριακές ροές προσωπικών δεδομένων».

Επίσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο είχαμε το πρώτο διεθνές δεσμευτικό κείμενο, τη Σύμβαση 108/1981 του Συμβουλίου «Για την αυτοματοποιημένη επεξεργασία

⁸⁰ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση 2010). σελ.7

προσωπικών δεδομένων (Σύμβαση)». Το πρόβλημα όμως έγινε πιο έντονο στις αρχές της δεκαετίας του '90, όταν αναπτύχθηκε η χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και η σύνδεσή τους στο διαδίκτυο. Άτομα, κυβερνήσεις και επιχειρήσεις μπορούσαν να μεταφέρουν με μεγάλη ευκολία δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα έξω από το χώρο δικαιοδοσίας ενός κράτους και θεωρητικά να επιλέγουν το κράτος με τη λιγότερο αυστηρή σχετική νομοθεσία, ώστε η συλλογή και η διαχείριση των δεδομένων να πραγματοποιείται με το μικρότερο δυνατό έλεγχο.

Ήταν πια ξεκάθαρο πως η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα συνδεόταν αναπόφευκτα και με το εμπόριο και τη διεθνή οικονομική δραστηριότητα.

Τα τρία βασικά νομοθετήματα που θεσπίστηκαν και ισχύουν στην Ε.Ε στον τομέα της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι η Οδηγία 95/46 Ε, η

Οδηγία 2002/58 ΕΚ (με τις τροποποιήσεις) και ο Κανονισμός 45/2001/ΕΚ.

Αξιίζει να σημειωθεί πως σήμερα, μετά τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Λισσαβόνας το Δεκέμβριο του 2009, ο χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε αποτελεί νομικό δεσμευτικό κείμενο για τα κράτη μέλη της ΕΕ.⁸¹

4.2 Η οδηγία 95/46 Ε.Κ

Χρειάστηκαν πέντε χρόνια και πολλά ακόμα σχέδια για να υπάρξει συμφωνία ως προς το τελικό κείμενο της Οδηγίας 95/46/ΕΚ «Για την προστασία των φυσικών προσώπων και την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών».

Με την εναρμόνιση των νομοθεσιών για την προστασία των δεδομένων, τα κράτη-μέλη δε δύνανται να απαγορέψουν ή να περιορίσουν ελεύθερη διακίνηση δεδομένων στην Ε.Ε με το επιχείρημα για παράδειγμα ότι ένα άλλο κράτος μέλος δεν παρέχει ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας των δεδομένων.⁸²

Η Οδηγία θέσπισε τις προϋποθέσεις για τη νομιμοποίηση των διαβιβάσεων δεδομένων εκτός της Ε.Ε (προς τρίτες χώρες) και δημιούργησε ειδικά όργανα επιφορτισμένα με

⁸¹ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.8«Συνθήκη της Λισσαβόνας για την τροποποίηση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας». Ψηφίστηκε στη Λισσαβόνα την 17/12/2007 και τέθηκε σε ισχύ την 1/12/2009.

⁸² Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ,10

την επίβλεψη της τήρησης των διατάξεων της τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Βασικοί ορισμοί της Οδηγίας

Η Οδηγία εισάγει μια σειρά από ορισμούς που σχετίζονται με τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, τη διαδικασία της επεξεργασίας τους, αλλά και τα πρόσωπα που συνδέονται με αυτήν.⁸³

Μια βασική έννοια της Οδηγίας η οποία δεν περιλαμβάνεται στο άρθρο 8, είναι αυτή των ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Πρόκειται για δεδομένα που αφορούν τη φυλετική ή εθνική προέλευση, τις πολιτικές, θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, τη συνδικαλιστική δράση, την υγεία, και την ερωτική ζωή.

Η πρακτική σημασία της διάκρισης ανάμεσα σε απλά και ευαίσθητα Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα έγκειται στην ενισχυμένη νομική προστασία που απολαμβάνουν τα δεύτερα σε σχέση με τα πρώτα, καθώς υπάρχει διαφορά ως προς τις προϋποθέσεις νόμιμης επεξεργασίας τους.

Η επεξεργασία και το αρχείο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Ως επεξεργασία νοείται κάθε εργασία που εφαρμόζεται σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και πραγματοποιείται με αυτοματοποιημένο ή μη τρόπο όπως η συλλογή, η αποθήκευση, η χρήση, η ανακοίνωση με διαβίβαση, το κλείδωμα, η διαγραφή, η καταστροφή κ.α.

Αρχείο είναι «κάθε διαρθρωμένο σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προσιτών με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια, είτε το σύνολο αυτό είναι συγκεντρωμένο, είτε αποκεντρωμένο είτε καταμεμημένο σε λειτουργική ή γεωγραφική βάση».⁸⁴

Τα πρόσωπα που συνδέονται με την επεξεργασία δεδομένων Προσωπικού χαρακτήρα είναι ο υπεύθυνος της επεξεργασίας ο οποίος είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος φορέας που μόνος του ή από κοινού με άλλους καθορίζει τους στόχους και τον τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Πρόκειται δηλαδή για το πρόσωπο που έχει την εξουσία ή την

⁸³ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.11

⁸⁴ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.12,13(Οδηγία 95/46, Άρθρο 2)

ευθύνη να αποφασίσει ποια επεξεργασία θα γίνει και με ποιον τρόπο.⁸⁵ Στη διαδικασία της επεξεργασίας ενδέχεται να συμμετέχουν και άλλα πρόσωπα, όπως ο εκτελών ο οποίος επεξεργάζεται τα δεδομένα για λογαριασμό του υπεύθυνου ή ο τρίτος, ο οποίος είναι εξουσιοδοτημένος να επεξεργάζεται τα δεδομένα υπό την άμεση εποπτεία ή για λογαριασμό του υπευθύνου ή του εκτελούντος. Στο ίδιο άρθρο υπάρχει και ο ορισμός του αποδέκτη που είναι το πρόσωπο στο οποίο ανακοινώνονται τα δεδομένα είτε πρόκειται για τρίτο είτε όχι.⁸⁶

Εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας

1. εξαίρεση επεξεργασίας που αφορά τη δημόσια ασφάλεια, την εθνική άμυνα, την ασφάλεια του κράτους και τομείς του ποινικού δικαίου. Για παράδειγμα, το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης δεν ανήκει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.

2.εξαίρεση επεξεργασίας δεδομένων στο πλαίσιο προσωπικών ή οικιακών δραστηριοτήτων.

Κατά την κρίση του Δικαστηρίου, η εξαίρεση των προσωπικών-οικιακών δραστηριοτήτων πρέπει να ερμηνευθεί σχετικά με τις δραστηριότητες οι οποίες εντάσσονται στο πλαίσιο της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής των ιδιωτών πράγμα το οποίο προδήλως δεν ισχύει για την περίπτωση της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα η οποία συνίσταται στη δημοσίευσή τους στο Διαδίκτυο με συνέπεια να αποκτά πρόσβαση στα δεδομένα αυτά απροσδιόριστος αριθμός προσώπων.⁸⁷

Εθνικές Αρχές ελέγχου και ομάδα προστασίας των προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Καταρχήν, το άρθρο 28 προβλέπει τη δημιουργία εθνικών αρχών οι οποίες ελέγχουν την εφαρμογή, στο έδαφος του κάθε κράτους-μέλους. Πρόκειται για τις γνωστές Αρχές Προστασίας Δεδομένων οι οποίες ασκούν ελεγκτικές, γνωμοδοτικές, κυρωτικές

⁸⁵ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.15. Οδηγία 95/46, Άρθρο 2

⁸⁶ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.16. Οδηγία 95/46, Άρθρο 2 (ζ), «αποδέκτης: το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος φορέας στον οποίο ανακοινώνονται τα δεδομένα, είτε πρόκειται για τρίτο είτε όχι. Ωστόσο, οι αρχές, στις οποίες ενδέχεται να ανακοινωθούν δεδομένα στα πλαίσια ειδικής ερευνητικής αποστολής, δε θεωρούνται ως αποδέκτες».

⁸⁷ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.17,20. Απόφαση Δικαστηρίου στην υπόθεση Lindqvist.

αρμοδιότητες σε ζητήματα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ένα ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο της φύσης των Αρχών είναι η πλήρης ανεξαρτησία που απολαμβάνουν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Το 2010, το Δικαστήριο εξέδωσε μια πολύ ενδιαφέρουσα υπόθεση και διευκρίνισε το ρόλο των Αρχών.⁸⁸

Το Δικαστήριο ξεκαθάρισε πως ο όρος πλήρης ανεξαρτησία στην Οδηγία σημαίνει αποφασιστική εξουσία μη υποκείμενη σε καμία εξωτερική προς την αρχή ελέγχου επιρροή, είτε άμεση η έμμεση κρατική επιρροή. Πράγματι ο στόχος της συγκεκριμένης νομοθετικής πρόβλεψης δεν ήταν να εξασφαλίσει ένα προνομιακό καθεστώς λειτουργίας στις Αρχές αλλά να ενισχύσει την προστασία των ατόμων που επηρεάζονται από τις αποφάσεις της.

Παράλληλα όμως με τη δημιουργία των Εθνικών Αρχών, συστήνεται και σε ευρωπαϊκό επίπεδο η Ομάδα προστασίας των προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αποτελούμενη από αντιπροσώπους των εθνικών Αρχών. Η Ομάδα συμβάλλει στην ομοιόμορφη εφαρμογή της οδηγίας στα κράτη μέλη επιτελώντας ρόλο κυρίως συμβουλευτικό και γνωμοδοτικό.

Από τα παραπάνω βγάζουμε το συμπέρασμα πως η Ε.Ε δεν ανέλαβε το ρόλο του θεσμού-προστάτη των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Αντίθετα, βασίστηκε σε κάθε κράτος-μέλος, ώστε εκείνο να θεσπίσει μια Ανεξάρτητη Αρχή για την προστασία τους, η οποία δεν λειτουργεί υπό την αιγίδα της μέσω του θεσμού της Ομάδας.⁸⁹

Βασικές αρχές της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Οι αρχές που πρέπει να τηρούνται ως προς την ποιότητα των δεδομένων αναφέρονται στο άρθρο 6 της Οδηγίας και την ευθύνη για την τήρησή τους φέρει ο υπεύθυνος της επεξεργασίας. Οι αρχές αυτές είναι οι εξής.

- 1) Η αρχή της νομιμότητας.
- 2) Η αρχή της σκοπιμότητας της επεξεργασίας.
- 3) Η αρχή της αναλογικότητας.

⁸⁸ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.21. Δελτίο Τύπου του Ευρωπαϊκού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων, της 9^{ης} Μαρτίου 2010

⁸⁹ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.22

4) Η αρχή της ακρίβειας.

5) Η αρχή της χρονικής διάρκειας τήρησης των δεδομένων.

6) Η αρχή της ασφάλειας της επεξεργασίας.⁹⁰

Όροι νόμιμης επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Η επεξεργασία μπορεί να γίνει μόνο αν 1) έχει δοθεί η ρητή συγκατάθεση του υποκειμένου ή 2) αν η επεξεργασία είναι απαραίτητη α) για την εκτέλεση σύμβασης της οποίας είναι μέρος το υποκείμενο π.χ δίνεται το όνομα και η διεύθυνση του υποκειμένου σε μεταφορική εταιρεία προκειμένου να γίνει η παράδοση των προϊόντων που αγόρασε ή β) για τήρηση νόμιμης υποχρέωσης του υπευθύνου ή γ) για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου ή δ) για την εκπλήρωση από τον υπεύθυνο ή τον τρίτο έργου δημοσίου συμφέροντος ή ε) για την επίτευξη έννομου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος ή ο τρίτος.⁹¹

Συμπεραίνουμε πως η χρήση της συγκατάθεσης ως νομιμοποιητικής βάσης για την επεξεργασία των δεδομένων ενός υπαλλήλου από τον εργοδότη που θα ήταν προβληματική, καθώς η μεταξύ τους σχέση εξάρτησης θέτει σε αμφισβήτηση την «ελευθερία» με την οποία δόθηκε η σχετική συναίνεση.

Για παράδειγμα, η Ελληνική Αρχή έχει δεχτεί ότι και η σιωπηρή συγκατάθεση του υποκειμένου νομιμοποιεί την επεξεργασία των δεδομένων του, καθώς μπορεί να προκύπτει από τη σχέση υποκειμένου-υπευθύνου. Πρακτικά στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, ο υπεύθυνος της επεξεργασίας δε θα αναζητήσει τη συγκατάθεση του υποκειμένου.⁹²

Ευαίσθητα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα.

Η οδηγία διακρίνει μια ειδική κατηγορία δεδομένων, τα ευαίσθητα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Μπορεί να δοθεί μόνο αν δοθεί η ρητή συγκατάθεση του υποκειμένου ή 2) αν η επεξεργασία α) είναι απαραίτητη για την εκπλήρωση εργατικής φύσεως υποχρεώσεων ή δικαιωμάτων του υπευθύνου (π.χ ο υπεύθυνος εργοδότης για

⁹⁰ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.22

⁹¹ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.25

⁹² Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.26

λόγους φορολογικών απαλλαγών πρέπει να αποδείξει πόσα άτομα με αναπηρία εργάζονται στην επιχείρησή του) β) είναι απαραίτητη για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου (π.χ το υποκείμενο είναι θύμα ατυχήματος και χρειάζεται μετάγγιση αίματος αλλά είναι αναίσθητο) ή συμφέροντος τρίτου ή αν το υποκείμενο τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία γ) πραγματοποιείται από ίδρυμα, σωματείο ή άλλο μη κερδοσκοπικό φορέα με πολιτικό, φιλοσοφικό ή θρησκευτικό σκοπό και αφορά τα μέλη του ή δ) αφορά δεδομένα που δημοσιοποιεί το ίδιο το υποκείμενο) αφορά θέματα υγείας και η επεξεργασία εκτελείται από κατ' επάγγελμα θεράποντα της υγείας. Απαιτείται η δήλωση της συναίνεσης του υποκειμένου, η οποία θα δίνεται μετά από μια εμπειριστατωμένη ενημέρωσή του σε σχέση με την επεξεργασία⁹³.

Διαδικαστικές προϋποθέσεις

Το άρθρο 18 θεσπίζει ως τελευταίο στάδιο του ελέγχου της νόμιμης επεξεργασίας των δεδομένων την υποχρέωση κοινοποίησης της επεξεργασίας στην αρμόδια εθνική Αρχή.

Ωστόσο η παρ 2 του ίδιου άρθρου παρέχει τη δυνατότητα στα κράτη-μέλη να θεσπίσουν εξαιρέσεις από τον κανόνα της κοινοποίησης στις εξής περιπτώσεις 1.όταν οι κατηγορίες επεξεργασίας δεδομένων δε δύνανται να θίξουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων τους 2.όταν ο υπεύθυνος της επεξεργασίας ορίζει έναν υπεύθυνο για την προστασία των δεδομένων 3.όταν η επεξεργασία έχει ως μοναδικό αντικείμενο την τήρηση μητρώου για την παροχή πληροφοριών στο κοινό, το οποίο είναι προσιτό για έρευνες 4.όταν η επεξεργασία πραγματοποιείται από μη κερδοσκοπικό φορέα και αφορά τα μέλη του 5.όταν πρόκειται για μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων.⁹⁴

Σημειώνεται πως για την επεξεργασία των ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν προβλέπεται δυνατότητα εξαίρεσης από τη διαδικασία της κοινοποίησης.

⁹³ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.27

⁹⁴ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.29

Δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Η οδηγία παρέχει στα υποκείμενα των δεδομένων μια σειρά από δικαιώματα που σχετίζονται με την επεξεργασία τους. Τα βασικότερα από αυτά είναι:

α. Δικαίωμα ενημέρωσης

Ο υπεύθυνος της επεξεργασίας υποχρεούται να ενημερώσει το υποκείμενο για την ταυτότητά του, τους σκοπούς της επεξεργασίας και να του παράσχει οποιαδήποτε περαιτέρω πληροφορία, σε δύο περιπτώσεις είτε κατά τη συλλογή των δεδομένων από το υποκείμενο, είτε κατά την καταχώρησή τους ή την ανακοίνωσή τους σε τρίτο, αν τα δεδομένα δεν έχουν ληφθεί από το ίδιο το υποκείμενο.

Εντούτοις, η υποχρέωση ενημέρωσης παρακάμπτεται 1.όταν η ενημέρωση του υποκειμένου είναι αδύνατη ή απαιτεί δυσανάλογη προσπάθεια ή 2.όταν η καταχώρηση ή η ανακοίνωση των δεδομένων σε τρίτο επιβάλλεται από νόμο, ιδίως σε περιπτώσεις στατιστικής, ιστορικής, ή επιστημονικής έρευνας.

β. Δικαίωμα πρόσβασης στα δεδομένα

Το εν λόγω δικαίωμα κατοχυρώνεται από το άρθρο 12 της οδηγίας. Το περιεχόμενό του συνίσταται στο ότι το υποκείμενο των δεδομένων μπορεί να ζητά και να λαμβάνει από τον υπεύθυνο της επεξεργασίας 1. επιβεβαίωση για το αν υπάρχει ή όχι επεξεργασία δεδομένων του και τους σκοπούς της 2. γνωστοποίηση των δεδομένων του υπό επεξεργασία και της προέλευσής τους και 3. ενημέρωση για τη λογική της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας.⁹⁵

γ .Δικαίωμα αντίταξης ως προς την επεξεργασία δεδομένων. Το δικαίωμα αντίταξης συνιστά το κατεξοχήν «δυναμικό» δικαίωμα του υποκειμένου, καθώς περιλαμβάνει την ενεργή αντίδρασή του στην επεξεργασία των δεδομένων του.

δ. Εξαιρέσεις στην εφαρμογή των δικαιωμάτων του υποκειμένου και στην τήρηση των βασικών αρχών νόμιμης επεξεργασίας δεδομένων. Τα κράτη-μέλη μπορούν να περιορίζουν την εμβέλεια των ως άνω υποχρεώσεων και δικαιωμάτων για λόγους κρατικής και δημόσιας ασφάλειας ,άμυνας ,εφαρμογής, του ποινικού νόμου ή της

⁹⁵ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.30,31. Οδηγία 95/46, Άρθρο 7, παρ. 3

δεοντολογίας νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελματών, οικονομικού συμφέροντος, του κράτους ή της Ε.Ε.⁹⁶

Επίσης, σύμφωνα, με το άρθρο 9 της οδηγίας, τα κράτη-μέλη προβλέπουν τις αναγκαίες εξαιρέσεις από την προστασία των δεδομένων, όσον αφορά τα εν λόγω δικαιώματα, όταν πρόκειται για επεξεργασία δεδομένων που πραγματοποιείται αποκλειστικά για δημοσιογραφικούς σκοπούς ή στο πλαίσιο λογοτεχνικής ή καλλιτεχνικής έκφρασης. Η νομολογία του Δικαστηρίου έχει δώσει σημαντικές ερμηνευτικές κατευθύνσεις σε σχέση με το συγκεκριμένο άρθρο.⁹⁷

4.3 Η οδηγία 2002/58 Ε.Κ

Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας τις δύο τελευταίες δεκαετίες στον τομέα των τηλεπικοινωνιών δημιούργησε ιδιαίτερη ανησυχία σχετικά με την προστασία της ιδιωτικής ζωής των χρηστών των εν λόγω υπηρεσιών.

Προς αντιμετώπιση των προβλημάτων προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε αυτόν τον εξελισσόμενο τεχνολογικά χώρο, τέθηκε το 2002 σε ισχύ η οδηγία 2002/58 για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες.

Οι ρυθμίσεις της οδηγίας 2002/58

Είναι σαφές ευρύτερο το πεδίο εφαρμογής από εκείνο της οδηγίας 97/66 την οποία αντικατέστησε. Ενώ η προγενέστερη εφαρμοζόταν μόνο στις τηλεπικοινωνίες, αυτή καλύπτει όλες τις υπηρεσίες και τα δίκτυα στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.⁹⁸

Η οδηγία εισάγει σειρά εννοιών. Η πρώτη από αυτές είναι η έννοια του «χρήστη» η οποία αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων που υφίστανται επεξεργασία μέσω δικτύου ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Δύο πολύ σημαντικές έννοιες που πραγματεύεται είναι τα «δεδομένα κίνησης» που έχουν σκοπό τη διαβίβαση ή τη χρέωση μιας επικοινωνίας. Η έννοια των «δεδομένων θέσης» εισάγεται για πρώτη φορά με την παρούσα οδηγία. Πρόκειται για δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία σε δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών και υποδεικνύουν τη γεωγραφική θέση του τερματικού

⁹⁶ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.32,33

⁹⁷ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.34

⁹⁸ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.46

εξοπλισμού του χρήστη της υπηρεσίας. Τέλος αξίζει να αναφερθούμε στον ορισμό του «ηλεκτρονικού ταχυδρομείου» ο οποίος περιλαμβάνει κάθε μήνυμα γραπτό, φωνητικό, ηχητικό ή με εικόνα που αποστέλλεται μέσω δημόσιου δικτύου επικοινωνιών.⁹⁹

Προϋποθέσεις νόμιμης επεξεργασίας των δεδομένων

Η επεξεργασία των « δεδομένων θέσης» επιτρέπεται μόνο αν αυτό καθίστανται ανώνυμα ή αν έχει δοθεί η ρητή συγκατάθεση του συνδρομητή ή του χρήστη στην έκταση και τη διάρκεια που απαιτείται για την περιοχή μιας υπηρεσίας προστιθέμενης αξίας.

Δικαιώματα του χρήστη

Η Οδηγία 2002/58 απονέμει και μια σειρά «Εξειδικευμένων δικαιωμάτων» στο χρήστη που αφορούν την αναλυτική χρέωση, την προώθηση και αναγνώριση των κλήσεων, τους τηλεφωνικούς καταλόγους συνδρομητών, και τις αυτόκλητες κλήσεις.

Διακρίνονται και πάλι τα 2 είδη συγκατάθεσης α. Η αρχή της συγκατάθεσης όταν ζητείται από το υποκείμενο να δηλώσει κατηγορηματικά τη βούλησή του να λαμβάνει τέτοια διαφημιστικά μηνύματα και β. Η «opt out» συγκατάθεση όταν δίνεται στο υποκείμενο η δυνατότητα να αρνηθεί τη λήψη τους. Για τη νομιμοποίηση της άμεσης διαφήμισης με ηλεκτρονικά μέσα (π.χ τηλέφωνο, φαξ, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο), ενώ η «opt-out» συγκατάθεση εφαρμόζεται για τις μη ηλεκτρονικές μεθόδους απευθείας εμπορικής προώθησης.

Δηλαδή μια ενέργεια άμεσης διαφήμισης πρέπει σε κάθε περίπτωση να περιλαμβάνει ένα μηχανισμό που να δίνει τη δυνατότητα στο χρήστη να σταματήσει την αποστολή περαιτέρω διαφημιστικών μηνυμάτων με ελάχιστο κόστος.

Ενδεικτικά της έκτασης του προβλήματος της άμεσης διαφήμισης είναι το ανακοινωθέν της Επιτροπής το 2006 με το οποίο ζητείται από τα κράτη-μέλη η λήψη πιο αποτελεσματικών μέτρων αντιμετώπισης του «spam».¹⁰⁰

⁹⁹ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.47. Αντίθετα η έννοια των «δεδομένων κίνησης» περιλαμβάνονταν και στο Άρθρο 6 της Οδηγίας 97/66.

¹⁰⁰ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.49,51. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική επιτροπή και την επιτροπή των Περιφερειών, σχετικά με την καταπολέμηση κατασκοπευτικού και του κακόβουλου λογισμικού.

Αποθήκευση πληροφοριών στον τερματικό εξοπλισμό του χρήστη ή απόκτηση πρόσβασης σε αυτές (cookies).

Τα cookies αλλιώς «μάρτυρες σύνδεσης» αποτελούν αρχεία πληροφοριών, οι οποίες ανταλλάσσονται κατά τη σύνδεση ενός χρήστη σε μια διαδικτυακή ιστοσελίδα και αποθηκεύονται σε αρχείο στο σκληρό δίσκο του υπολογιστή του. Η πρακτική αυτή επιτρέπει από τη μία πλευρά τη διατήρηση κάποιων πληροφοριών, ώστε να διευκολύνεται η παροχή υπηρεσιών προς το χρήστη του διαδικτύου, αλλά αποτελούν ταυτόχρονα και ένα εργαλείο παρακολούθησης της δραστηριότητάς του.¹⁰¹

Τα προαναφερόμενα δικαιώματα του χρήστη συνιστούν ένα ενιαίο δικαίωμα του χρήστη στον πλήρη έλεγχο του τερματικού εξοπλισμού του. Εφόσον ο συγκεκριμένος εξοπλισμός επιτρέπει σε άλλους να ελέγχουν τις πράξεις και τη συμπεριφορά των χρηστών, θα πρέπει η λειτουργία του να γίνεται με τη μεγαλύτερη δυνατή διαφάνεια και υπό τον έλεγχο των τελευταίων.¹⁰²

4.4. Τροποποιητική οδηγία 2006/24ΕΚ

Το κλίμα ανησυχίας που ακολούθησε τις τρομοκρατικές επιθέσεις σε Νέα Υόρκη 2001, Μαδρίτη 2004, και Λονδίνο 2005, έφερε στο προσκήνιο το ζήτημα της διατήρησης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς οι ηλεκτρονικές επικοινωνίες θεωρήθηκαν ως ένα πολύτιμο εργαλείο στην προσπάθεια για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος. Αποτέλεσμα αυτού του κλίματος ήταν να ψηφιστεί το 2006 η οδηγία 2006/24 για τη διατήρηση των δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών η οποία τροποποίησε την οδηγία 2002/58.

Στόχος της οδηγίας 2006/24 ήταν η εναρμόνιση των υποχρεώσεων των παρόχων υπηρεσιών ηλεκτρονικής επικοινωνίας της Ε.Ε ως προς τη διατήρηση των δεδομένων των συνδρομητών τους και ως προς τη διάθεση τους στις αρμόδιες αρχές για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας.¹⁰³

¹⁰¹ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.52. Π.χ όταν για την πρόσβαση σε μια ιστοσελίδα, απαιτείται η χρήση κάποιων κωδικών, τα «cookies» επιτρέπουν τη διατήρηση των εν λόγω κωδικών.

¹⁰² Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.53

¹⁰³ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.54

Το άρθρο 3 και 5 της οδηγίας 2006/24 υποχρεώνουν τα κράτη-μέλη, ώστε να διασφαλίζεται ότι θα διατηρούνται κατηγορίες δεδομένων που σχετίζονται με τη σταθερή και την κινητή τηλεφωνία.

Πρόκειται δηλαδή για δεδομένα που επιτρέπουν τον προσδιορισμό της πηγής, του προορισμού, και του είδους της επικοινωνίας του χρήστη. Αντιθέτως, απαγορεύεται ρητά η διατήρηση δεδομένων που αποκαλύπτουν το περιεχόμενο της επικοινωνίας.

Όσον αφορά το χρονικό διάστημα της διατήρησης των δεδομένων αυτό δε θα πρέπει να είναι μικρότερο των έξι μηνών και μεγαλύτερο των δύο ετών από την ημερομηνία της επικοινωνίας, ενώ δίνεται στα κράτη-μέλη και η δυνατότητα να το παρατείνουν σε «ειδικές περιστάσεις» κατόπιν σχετικής άδειας της Επιτροπής.

Όπως ήταν αναμενόμενο, η ψήφιση της οδηγίας 2006/24 προκάλεσε έντονες αντιδράσεις. Η κριτική επικεντρώνεται στο ότι η οδηγία 2006/24 αποτυγχάνει στην επίτευξη και των δύο στόχων της. Από τη μια πλευρά θίγει το θεμελιώδες δικαίωμα στην προστασία της ιδιωτικής ζωής και από την άλλη δεν εξασφαλίζει την εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών.¹⁰⁴ Μάλιστα σε σχετική γνωμοδότηση της Ομάδας έχει υποστηριχθεί ως καταλληλότερη ή εναλλακτική μέθοδος της «ταχείας ψύξης». Κατά τη διαδικασία αυτής, οι πάροχοι υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών δεν έχουν υποχρέωση διατήρησης των δεδομένων των χρηστών. Αντιθέτως σε καλά θεμελιωμένες υποθέσεις οι φορείς επιβολής του νόμου ζητούν από αυτούς την αποθήκευση ορισμένων δεδομένων.

4.5 Κανονισμός 45/2001Ε.Κ

Ο Κανονισμός 45/2001 αποσκοπεί στη διασφάλιση της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο της λειτουργίας των οργάνων και των οργανισμών της Ε.Ε αλλά και στην ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων στο εσωτερικό των ευρωπαϊκών οργάνων και οργανισμών ή μεταξύ αυτών και των κρατών-μελών.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.55

¹⁰⁵ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.56,58. Κανονισμός 45/2001/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18 ης Δεκεμβρίου 2000 σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων.

Προϋποθέσεις νόμιμης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Το άρθρο 6 του κανονισμού επιτρέπει μεταβολή του αρχικού σκοπού της επεξεργασίας των δεδομένων, όταν η μεταβολή αυτή επιτρέπεται από τον εσωτερικό κανονισμό του οργάνου ή του οργανισμού της Ε.Ε ή όταν συντρέχουν λόγοι πρόληψης διερεύνησης, διακρίβωσης ή δίωξης αξιόποινων πράξεων.

Διαβίβαση των δεδομένων από όργανα και οργανισμούς της Ε.Ε

Στο άρθρο 7-9 του Κανονισμού γίνεται διάκριση των προϋποθέσεων νόμιμης διαβίβασης δεδομένων από τα όργανα και τους οργανισμούς της Ε.Ε ανάλογα με τον αποδέκτη τους.

A. Διαβίβαση στο εσωτερικό ή μεταξύ οργάνων ή οργανισμών της Ε.Ε

B. Διαβίβαση προς αποδέκτες άλλους εκτός των οργάνων ή οργανισμών της Ε.Ε που υπάγονται στην οδηγία 95/46.

Γ. Διαβίβαση προς αποδέκτες άλλους εκτός των οργάνων ή οργανισμών της Ε.Ε που δεν υπάγονται στην οδηγία 95/46.

Η διαβίβαση νομιμοποιείται όταν κρίνεται κατ' εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας 95/46 ότι εξασφαλίζεται ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας μόνο εφόσον αποκλειστικός σκοπός της διαβίβασης είναι η εκτέλεση καθήκοντος του υπευθύνου της επεξεργασίας.

Υπεύθυνοι για την προστασία των δεδομένων

Το άρθρο 24 προβλέπει το διορισμό ενός τουλάχιστον προσώπου σε κάθε όργανο και οργανισμού της Ε.Ε ως υπεύθυνου για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Είναι το πρόσωπο στο οποίο πρέπει να κοινοποιείται κάθε επεξεργασία πριν από τη διενέργειά της από τον υπεύθυνο της επεξεργασίας.

Ευρωπαϊκός Επόπτης Προστασίας Δεδομένων

Ο Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων είναι η ανεξάρτητη εποπτική αρχή που δημιουργείται από τον Κανονισμό και επιφορτίζεται με το να εξασφαλίζει το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των ελευθεριών των φυσικών προσώπων. Έχει την

αρμοδιότητα να ζητά από τον υπεύθυνο της επεξεργασίας να επιληφθεί όπως και να επιβάλλει την παύση ή την απαγόρευση της συγκεκριμένης επεξεργασίας.¹⁰⁶

Σύστημα Ένδικης προστασίας

Το άρθρο 32, παρ.1 του κανονισμού ορίζει το Δικαστήριο της Ε.Ε ως αρμόδιο για την εκδίκαση κάθε διαφοράς που σχετίζεται με τις διατάξεις του, συμπεριλαμβανομένων των αιτήσεων αποζημίωσης. Επίσης, κατά την παρ.2 του ίδιου άρθρου, κάθε υποκείμενο που θεωρεί ότι θίγεται μπορεί πριν από τη δικαστική προσφυγή να υποβάλλει ένσταση στον Επόπτη. Η έλλειψη απάντησης του Επόπτη μέσα σε έξι μήνες από την υποβολή της ένστασης θεωρείται ως απόρριψή της. Το 2007 εκδόθηκε η πρώτη απόφαση από το Γενικό Δικαστήριο.¹⁰⁷

Η σχέση με τον Κανονισμό 1049/2001 για την πρόσβαση του κοινού στα δημόσια έγγραφα.

Ο Κανονισμός 1049/2001 καθορίζει τις αρχές, τις προϋποθέσεις και τα όρια του δικαιώματος πρόσβασης του κοινού στα έγγραφα των οργάνων της Ε.Ε. Είναι φανερό πως ενδέχεται να υπάρξει σύγκρουση ανάμεσα στην αρχή της διαφάνειας που εξυπηρετεί ο Κανονισμός 1049/2001 και στο δικαίωμα στην προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που διασφαλίζει ο Κανονισμός.¹⁰⁸

4.6 Διαβίβαση των δεδομένων σε τρίτες χώρες

Τα άρθρα 25 και 26 της οδηγίας θεσπίζουν τους όρους για τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε τρίτες χώρες. Στόχος της οδηγίας ήταν να εξασφαλιστεί πως το σύστημα ενισχυμένης προστασίας των δεδομένων εντός των συνόρων της Ε.Ε δε θα μπορεί να «παρακαμφθεί» σε περίπτωση που μια επεξεργασία λαμβάνει χώρα εκτός της Ε.Ε, αλλά βασίζεται σε δεδομένα που αρχικά έχουν συλλεχθεί ή αποθηκευθεί εντός κάποιου κράτους-μέλους της.

¹⁰⁶ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.59,60

¹⁰⁷ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.61. (Υπόθεση «Νικολάου κατά Επιτροπής της Ε.Ε»)

¹⁰⁸ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.62. Κανονισμός 1049/2001, Αιτιολογική σκέψη 2

Ένα προδικαστικό ερώτημα αφορούσε το αν η αναγραφή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε διαδικτυακή ιστοσελίδα συνιστά διαβίβαση δεδομένων σε τρίτη χώρα υπό την έννοια της οδηγίας.¹⁰⁹

Αυτή η ερμηνεία του άρθρου 25 αφορά μόνο τις προσωπικές ιστοσελίδες ιδιωτών στο πλαίσιο της ελευθερίας έκφρασής τους και όχι την επεξεργασία δεδομένων για οικονομικούς, επιχειρηματικούς, εμπορικούς σκοπούς ή στο πλαίσιο της ποινικής καταστολής, της δημόσιας ασφάλειας και της εθνικής άμυνας.

Ένα άλλο θέμα που έχει κληθεί να αντιμετωπίσει το Δικαστήριο σε σχέση με την έννοια της διαβίβασης δεδομένων προς τρίτη χώρα είναι το αν αυτή περιλαμβάνει και τη δυνατότητα πρόσβασης μιας τρίτης χώρας σε ευρωπαϊκά δεδομένα ή αν αφορά μόνο τη μετάδοση των δεδομένων προς την τρίτη χώρα.¹¹⁰

Προϋποθέσεις της οδηγίας για τη νόμιμη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε τρίτες χώρες.

Τα δεδομένα πολιτών, μπορούν να διαβιβαστούν σε τρίτες χώρες μόνο αν πληρούται ένας από τους παρακάτω όρους. Καταρχήν, απαιτείται απόφαση της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία θα διαπιστώνεται ότι η συγκεκριμένη χώρα εξασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Επίσης όταν υπάρχει συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων για την διαβίβαση τους εκτός της Ε.Ε.

Η συγκατάθεση του υποκειμένου πρέπει να περιλαμβάνει λεπτομερώς τις κατηγορίες δεδομένων στις οποίες αναφέρεται καθώς και τους σκοπούς επεξεργασίας των δεδομένων εκτός της Ε.Ε.

Η Διαβίβαση είναι απαραίτητη 1.για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου ή 2.για την εκτέλεση συμβατικής υποχρέωσης μεταξύ του υπευθύνου της επεξεργασίας από τη μία και του υποκειμένου ή τρίτου από την άλλη προς συμφέρον του υποκειμένου ή 3.για τη διασφάλιση σημαντικού δημοσίου συμφέροντος ή την άσκηση δικαιώματος ενώπιον του δικαστηρίου.

¹⁰⁹ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.35

¹¹⁰ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.36

Η διαβίβαση πραγματοποιείται από δημόσιο μητρώο το οποίο προορίζεται για την πληροφόρηση του κοινού. Το άρθρο 26, παρ.2 της οδηγίας δίνει τη δυνατότητα στα κράτη-μέλη να επιτρέπουν σε αυτή την περίπτωση τη διαβίβαση δεδομένων σε τρίτη χώρα που δεν εξασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας, εφόσον ενημερώσουν για τη χορήγηση των σχετικών αδειών τα υπόλοιπα κράτη-μέλη και την Επιτροπή, η οποία δικαιούται να αντιταχθεί χωρίς να το έχει έως τώρα κάνει.¹¹¹

Η συμφωνία «safe harbor» για τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μεταξύ Ε.Ε και Η.Π.Α.

Από τη θέση σε ισχύ της Οδηγίας, τα άρθρα 25 και 26 δημιούργησαν ιδιαίτερη ανησυχία στην επιχειρηματική κοινότητα των Η.Π.Α ως προς τον αντίκτυπο που θα είχαν στο υπερατλαντικό εμπόριο, στον επιχειρηματικό σχεδιασμό καθώς και στην ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Το «safe harbor» αποτελεί ένα εθελοντικό σύστημα αυτο-πιστοποίησης που επιτρέπει τη νομιμοποίηση της διαβίβασης δεδομένων μεταξύ Ε.Ε και Η.Π.Α. Οι εταιρείες υπεύθυνοι επεξεργασίας στις Η.Π.Α μπορούν να γίνουν αποδέκτες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την Ε.Ε, με τον όρο ότι δέχονται να γίνει η επεξεργασία τους σύμφωνα με τους κανόνες του «safe harbor».

Η ένταξη μιας αμερικανικής εταιρείας στο σύστημα του «safe harbor» γίνεται κατόπιν αίτησης στο Υπουργείο Εμπορίου των Η.Π.Α, όπου δηλώνεται ότι η εταιρεία εξασφαλίζει το απαιτούμενο από τη συμφωνία επίπεδο προστασίας των δεδομένων ενώ η άδειά της πρέπει να ανανεώνεται ετησίως.¹¹²

Οι Δεσμευτικοί Εταιρικοί Κανόνες (Binding Corporate Rules ή BCR)

Οι BCR αποτελούν ένα σύστημα νομικά δεσμευτικών κανόνων με το οποίο ένας όμιλος εταιριών παρέχει τις επαρκείς εγγυήσεις σε σχέση με τις διαβιβάσεις δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο εσωτερικό του, και εκτός Ε.Ε.

¹¹¹ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.37,39

¹¹² Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.40,41. Η λίστα του «Safe Harbor» περιλάμβανε πάνω από 2.100 εταιρίες μέχρι τις αρχές του 2010.

Ένα βασικό μειονέκτημα των BCR είναι πως η διαδικασία έγκρισης μιας αίτησης από όλες τις αρμόδιες εθνικές αρχές είναι ιδιαίτερα χρονοβόρα και το κόστος της αναμονής για τις επιχειρήσεις μεγάλο.¹¹³

Κυρώσεις και ευθύνη

Καταρχήν, κάθε θιγόμενο πρόσωπο έχει δικαίωμα άσκησης διοικητικής προσφυγής ενώπιον της εθνικής αρχής. Επίσης, έχει δικαίωμα να προσφύγει ενώπιον εθνικού δικαστηρίου.

Καταρχήν, είναι αναμφισβήτητο πως το σύστημα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αναπτύχθηκε στην Ε.Ε, κυρίως με την οδηγία 95/46, διαμόρφωσε ένα υψηλό επίπεδο προστασίας τους και πέτυχε σε μεγάλο βαθμό την εναρμόνιση των σχετικών νομοθεσιών των κρατών-μελών.

Η νομοθεσία της Ε.Ε σε σχέση με την προστασία των δεδομένων εμφανίζει δύο χαρακτηριστικά που επιτρέπουν την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής της. Πρόκειται για την ευελιξία και την τεχνολογική ουδετερότητα των διατάξεων της. Η ευελιξία επιτρέπει στα κράτη-μέλη να προχωρούν κατά την ενσωμάτωση των οδηγιών στο εσωτερικό τους σε ειδικές ρυθμίσεις που λαμβάνουν υπόψη τις εθνικές και τυπικές ιδιαιτερότητες, ώστε να εξασφαλίζεται σε εθνικό επίπεδο η αποτελεσματικότητα της προστασίας.¹¹⁴

Είναι φανερό πως παρουσιάζονται και μια σειρά από αδυναμίες. Μπορούμε αρχικά να αναφερθούμε σε μία που αφορά τη σχέση ανάμεσα στο δικαίωμα στην προστασία της ιδιωτικής ζωής και σε εκείνο στην προστασία των δεδομένων. Στην πράξη εμφανίζονται οι εξής δυσχέρειες α) η εφαρμογή των κανόνων προστασίας των δεδομένων έρχεται συχνά σε σύγκρουση με το στόχο της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων β) η αποδοτικότητά της νομοθεσίας ως προς το στόχο της προστασίας της ιδιωτικής ζωής των προσώπων τίθεται σε αμφισβήτηση, καθώς τα υποκείμενα των δεδομένων δε φαίνεται να αποκομίζουν πραγματικό όφελος από τις διατάξεις της.¹¹⁵

¹¹³ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.42,43

¹¹⁴ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.64

¹¹⁵ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.65. Οδηγία 95/46, Άρθρο 1

Κατ' επέκταση, συμπεραίνουμε ότι προς όφελος της ανάπτυξης της διεθνούς οικονομικής δραστηριότητας της Ένωσης, δεν πρέπει να διασφαλίζεται μόνο η ελεύθερη διαβίβαση των δεδομένων εντός της Ε.Ε, αλλά και διευκόλυνση της διαβίβασης των δεδομένων μεταξύ Ε.Ε και τρίτων χωρών. Το πρόβλημα ξεκινάει από τη διαπίστωση ότι τα δύο προστατευόμενα από τη νομοθεσία συμφέροντα ενδέχεται να συγκρουστούν μεταξύ τους.¹¹⁶

Κατά το έτος 2008, ούτε οι μισοί Ευρωπαίοι πολίτες δε θεωρούσαν ικανοποιητικό το επίπεδο προστασίας των δεδομένων στις χώρες τους, ενώ περίπου το 70 % δεν ήταν ενημερωμένο για την ύπαρξη και δράση των Αρχών. Επίσης η συντριπτική πλειοψηφία των χρηστών δε θεωρούσαν επαρκώς τη διαβίβαση των δεδομένων τους στο διαδίκτυο. Ας αναφερθούμε, καταρχήν σε μία από τις κεντρικές έννοιες της νομοθεσίας για την προστασία των δεδομένων, τη συγκατάθεση του υποκειμένου ως προϋπόθεση της νόμιμης επεξεργασίας τους. Λόγω του αυξημένου κόστους ή τις χρονοβόρες διαδικασίες αρκούνται στο να ικανοποιήσουν μια από τις υπόλοιπες προϋποθέσεις νόμιμης επεξεργασίας, οι οποίες δε σχετίζονται με τη βούληση του υποκειμένου.

Ένας άλλος παράγοντας που περιορίζει την αποτελεσματικότητα της νομοθεσίας είναι ο τρόπος λειτουργίας των Αρχών. Υπονομεύεται από το γεγονός ότι οι Αρχές είναι επιφορτισμένες με πολλά καθήκοντα και πολλές φορές υποχρηματοδοτούνται. Καθίσταται σαφές πως ο μικτός ρόλος (γνωμοδοτικός, συμβουλευτικός, ελεγκτικός, κυρωτικός) των Αρχών χρειάζεται αναθεώρηση.¹¹⁷

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΝΕΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων

5.1 Τι είναι ο Γενικός Κανονισμός

Η Συνθήκη της Λισαβόνας άλλαξε σημαντικά το τοπίο στη θεσμική οργάνωση της Ε.Ε. Η συνθήκη της Λισαβόνας κυρώθηκε από το ελληνικό κοινοβούλιο στις 12-8-2008, τέθηκε όμως σε ισχύ αφού επικυρώθηκε και από τις 27 χώρες της Ε.Ε την

¹¹⁶ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.66

¹¹⁷ Ε. Αποστολίδου. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010), σελ.68,69

1^η-12-2009. Με το άρθρο 16B της Συνθήκης αυτής κατοχυρώνεται σε ειδική διάταξη το δικαίωμα προστασίας από την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.¹¹⁸

Ο Κανονισμός 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27^{ης} Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/45 ΕΚ επιβάλλει κάθε φυσικό ή νομικό (τόσο του δημοσίου όσο και του ιδιωτικού τομέα) πρόσωπο που επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, να τηρεί ορισμένες σύνθετες απαιτήσεις σε νομικό, διαδικαστικό και τεχνικό επίπεδο.

Η προθεσμία για τη συμμόρφωση των υπόχρεων, Δήμοι, καθώς και τα Δημοτικά Νομικά Πρόσωπα προς τις απαιτήσεις του Γενικού Κανονισμού για την προστασία δεδομένων λήγει στις 25 Μαΐου 2018.¹¹⁹

Γιατί χρειάζεται ο Γενικός Κανονισμός

Η ανάγκη ενός νέου πλαισίου δεν προήλθε μέσα από κάποια διαπίστωση ότι θα πρέπει να αναθεωρηθούν οι γενικές ουσιαστικές αρχές της προστασίας, αλλά προκειμένου να αναθεωρηθεί η θεσμική διάσταση της προστασίας, ώστε να επιτευχθεί μεγαλύτερος βαθμός εναρμόνισης και αποτελεσματικότερη προστασία με λιγότερη γραφειοκρατία.

Σε άλλο σημείο του προοιμίου αναφέρεται ότι η οδηγία 95/46 Ε.Κ πρόβλεπε γενική υποχρέωση γνωστοποίησης της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στις εποπτικές αρχές. Παρά το ότι η υποχρέωση αυτή συνεπάγεται διοικητικό και οικονομικό φόρτο δε συνέβαλε σε όλες τις περιπτώσεις στη βελτίωση της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.¹²⁰

5.2 Τα χαρακτηριστικά του

Τι είναι ο Γενικός Κανονισμός και ποια είναι τα κύρια χαρακτηριστικά του

Με τον νέο Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων (2016/679), που τίθεται σε εφαρμογή στις 25 Μαΐου 2018, καθιερώνεται ενιαίο νομικό πλαίσιο για την προστασία των προσωπικών δεδομένων σε όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε.

¹¹⁸ Β. Χρήστου. Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων εκδ.Σάκκουλα (2017), σελ.223

¹¹⁹ Ημερίδα για το νέο Κανονισμό από την Π.Ε.Δ Κεντρικής Μακεδονίας(σημειώσεις)

¹²⁰ Β. Χρήστου. Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων εκδ.Σάκκουλα (2017),σελ.225

Ο Κανονισμός επιβάλλει μια σειρά νέων υποχρεώσεων στους υπευθύνους επεξεργασίας, οι οποίες απορρέουν από τις βασικές αρχές και ιδίως την ενισχυμένη αρχή της διαφάνειας στον τρόπο συλλογής, επεξεργασίας και τήρησης δεδομένων και τη νέα αρχή της λογοδοσίας σύμφωνα με την οποία ο υπεύθυνος επεξεργασίας φέρει την ευθύνη και είναι σε θέση να αποδείξει τη συμμόρφωσή του με όλες τις αρχές που διέπουν την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων.¹²¹

Ο Γενικός Κανονισμός δεν επιφέρει αλλαγές στις θεμελιώδεις αρχές της επεξεργασίας. Η αρχή της συγκατάθεσης εξακολουθεί να έχει σημαντική θέση. Τίθενται ειδικές προϋποθέσεις για τη συγκατάθεση του παιδιού σε σχέση με υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας.

Ο Γενικός Κανονισμός εξακολουθεί να εφαρμόζεται μόνο στην προστασία των φυσικών προσώπων, εξαιρεί όμως από το πεδίο εφαρμογής του την χωρίς κερδοσκοπία αποκλειστικά προσωπική ή οικιακή δραστηριότητα (άρθρο 2 παρ 2 περ.δ).

Σημαντική καινοτομία αποτελεί το ότι τα βιομετρικά δεδομένα εντάσσονται πλέον ρητά στις ειδικές κατηγορίες δεδομένων. Ο Γενικός Κανονισμός προβλέπει ότι κατ' εξαίρεση είναι επιτρεπτή η επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων όταν είναι απαραίτητη για σκοπούς προληπτικής ή επαγγελματικής ιατρικής διάγνωσης, παροχής υγειονομικής ή κοινωνικής περίθαλψης ή θεραπείας ή διαχείριση υγειονομικών και κοινωνικών συστημάτων και υπηρεσιών.¹²²

Ο Κανονισμός επιβάλλει την εφαρμογή προϊόντων και υπηρεσιών που κατά το αρχικό σχεδιασμό τους δημιουργούν φιλικές συνθήκες για την προστασία των δεδομένων μας. Για παράδειγμα, στις υπηρεσίες ηλεκτρονικής κοινωνικής δικτύωσης θα δίνεται η δυνατότητα να επιλέγουμε ρυθμίσεις που θα προστατεύουν περισσότερο τα προσωπικά μας δεδομένα.

Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η πιο σημαντική αλλαγή στην ρύθμιση απορρήτου δεδομένων των τελευταίων 20 χρόνων. Με το νέο Κανονισμό ενθαρρύνεται η εκπόνηση κωδίκων δεοντολογίας από τους υπευθύνους επεξεργασίας, οι οποίοι υποβάλλονται προς έγκριση στην εποπτική αρχή.

¹²¹ Β. Χρήστου. Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων εκδ.Σάκκουλα (2017),σελ.225

¹²² Β. Χρήστου. Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων εκδ.Σάκκουλα (2017),σελ.226

Σε περίπτωση διευρωπαϊκής δραστηριότητας ζητείται και η γνώμη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων.

Όταν κάποιος υπεύθυνος επεξεργασίας είναι εγκατεστημένος σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη και προβαίνει σε διασυνοριακή επεξεργασία δεδομένων εντός Ε.Ε είναι σκόπιμο να καθορίσει το κράτος μέλος της κύριας εγκατάστασής του στην Ε.Ε, ώστε να μπορεί να απευθύνεται στην εποπτική αρχή του κράτους αυτού, η οποία θεωρείται η επικεφαλής εποπτική αρχή, σε σχέση με τις διάφορες υποχρεώσεις συμμόρφωσης που πηγάζουν από τον Κανονισμό. Αυτό αποτελεί τον λεγόμενο μηχανισμό μιας στάσης, σύμφωνα με τον οποίο προβλέπεται συνεργασία μεταξύ της επικεφαλής εποπτικής αρχής και των ενδιαφερόμενων εθνικών αρχών στην αρμοδιότητα των οποίων μπορεί να εμπίπτει μια υπόθεση ώστε να διασφαλίζεται ομοιογένεια στην αντιμετώπιση υποθέσεων διευρωπαϊκού ενδιαφέροντος και ασφάλεια δικαίου τόσο για τους υπευθύνους επεξεργασίας όσο και για τους πολίτες της Ένωσης.¹²³

Ο Γενικός Κανονισμός δεν έχει εφαρμογή σε επεξεργασίες που δίνονται από τις αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της ποινικής πρόληψης και κατασκευής, καθώς και για σκοπούς δημόσιας ασφάλειας.

Περαιτέρω, προκειμένου να υπάρχει συνεκτική εφαρμογή του σχετικού νομικού πλαισίου στο πλαίσιο της Ένωσης, προβλέπεται ο λεγόμενος «μηχανισμός συνεκτικότητας» σημαντικό ρόλο στον οποίο διαδραματίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων όπου εκπροσωπούνται όλες οι εθνικές εποπτικές αρχές και το οποίο έχει δεσμευτικές αποφασιστικές αρμοδιότητες.

Ο Γενικός Κανονισμός στο πλαίσιο της εξυπηρέτησης του σκοπού της ομοιόμορφης εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, εισάγει πλέον τη έννοια της «κύριας εγκατάστασης» του υπευθύνου επεξεργασίας, αλλά και του εκτελούντος την επεξεργασία.¹²⁴

Το άρθρο 3 παρ2, αναφέρει ότι ο Γενικός Κανονισμός εφαρμόζεται στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προσώπων που διαμένουν στην Ένωση από υπεύθυνο επεξεργασίας μη εγκατεστημένο στην Ένωση, εάν οι δραστηριότητες επεξεργασίας σχετίζονται με α)την προσφορά αγαθών ή υπηρεσιών στα εν λόγω

¹²³ Β. Χρήστου. Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων εκδ.Σάκκουλα (2017),σελ.223

¹²⁴ Β. Χρήστου. Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων, εκδ.Σάκκουλα (2017), σελ.227,228

πρόσωπα ή β) την παρακολούθηση της συμπεριφοράς τους. Με αυτή την καινοτόμα ρύθμιση επιχειρήσεις μη εγκατεστημένες στην Ένωση, οι οποίες παρέχουν υπηρεσίες ή πουλούν προϊόντα μέσω διαδικτύου θα υποχρεούνται στην τήρηση των ουσιαστικών και διαδικαστικών προϋποθέσεων της χώρας εγκατάστασης του κοινού, στο οποίο απευθύνονται. Με αυτό τον τρόπο ο Γενικός Κανονισμός πετυχαίνει να εξασφαλίσει το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων για όλα τα φυσικά πρόσωπα που διαμένουν εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.¹²⁵

5.3 Ο θεσμός και ο ρόλος του Υπεύθυνου Προστασίας Δεδομένων

Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων αλλά και η Διευκρινιστική Οδηγία της Επιτροπής του άρθρου 29, διασαφηνίζουν ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να έχει και άλλες αρμοδιότητες, αλλά σε καμιά περίπτωση δεν θα πρέπει να δημιουργείται «σύγκρουση συμφερόντων» εξαιτίας αυτών των πρόσθετων επαγγελματικών καθηκόντων. Διαθέτει αυτονομία στην άσκηση των καθηκόντων του και αναφέρεται απευθείας στη Διοίκηση, ώστε να μην υπάρχει ενδιάμεσο στάδιο ελέγχου δυνάμενο να επηρεάσει την ανεξαρτησία του.

Καθήκοντα και ευθύνη του FPO

Οφείλει να διασφαλίσει την εναρμόνιση της λειτουργίας του Υπευθύνου ή του εκτελούντος την επεξεργασία σε ότι αφορά τις πολιτικές, πρακτικές και μεθοδολογία επεξεργασίας, αποθήκευσης και μεταφοράς δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα με το νέο νομοθετικό πλαίσιο.

Δεξιότητες και Εκπαίδευση

Πρέπει να έχει εξειδικευμένη γνώση του νομικού πλαισίου προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Να έχει βασική γνώση στοιχείων ασφάλειας Πληροφοριών και πληροφοριακών συστημάτων, ώστε να μπορεί να κατανοήσει, να σχεδιάσει και να εποπτεύσει την εφαρμογή ενός προγράμματος προστασίας δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Σύμφωνα με το άρθρο 38 του Κανονισμού, αλλά και την Διευκρινιστική Οδηγία της Επιτροπής του άρθρου 29, θα πρέπει να διαθέτει αποδείξεις ως προς την επάρκεια της ειδικής και εξειδικευμένης

¹²⁵ Β. Χρήστου. Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων, εκδ.Σάκκουλα (2017),σελ.227,228

γνώσης και πείρας του στον τομέα της προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

Στο άρθρο 38 προβλέπει ότι ο υπεύθυνος και ο εκτελών την επεξεργασία οφείλουν να διασφαλίσουν την ενεργή συμμετοχή του και να του παρέχουν τους απαραίτητους πόρους.¹²⁶

Σύμφωνα με το άρθρο 36 παρ.1 του Γενικού Κανονισμού ο υπεύθυνος επεξεργασίας ζητεί τη γνώμη της εποπτικής αρχής πριν από την επεξεργασία, όταν η εκτίμηση αντιτύπου σε σχέση με την προστασία των δεδομένων υποδεικνύει ότι η επεξεργασία θα προκαλούσε υψηλό κίνδυνο ελλείψει μέτρων μετριασμού του κινδύνου από τον υπεύθυνο επεξεργασίας. Αν η εποπτική αρχή διαπιστώσει ότι τα μετριαστικά μέτρα δεν είναι επαρκή, τότε παρέχει συμβουλές για τη βελτίωση των περιστάσεων της επεξεργασίας.¹²⁷

Εφόσον ελλείπει η γενικευμένη προληπτική εποπτεία, ο υπεύθυνος επεξεργασίας και ο εκτελών την επεξεργασία είναι επιφορτισμένοι με περισσότερες υποχρεώσεις για την ασφάλεια των αρχείων.¹²⁸

5.4 Καινοτομίες που εισάγει ο Νέος Κανονισμός

Σημαντική καινοτομία αποτελεί επίσης το ότι στο άρθρο 7 παρ.3, προβλέπει το δικαίωμα του υποκειμένου των δεδομένων να ανακαλέσει τη συγκατάθεσή του ανά πάσα στιγμή και μάλιστα εξίσου εύκολα όσο την παρείχε.

Επίσης καινοτόμο θεωρείται το άρθρο 17, το οποίο προβλέπει το δικαίωμα διαγραφής. Σύμφωνα με το δικαίωμα αυτό το υποκείμενο δικαιούται να απαιτήσει τη διαγραφή δεδομένων που το αφορούν και τη μη περαιτέρω διάδοσή τους.¹²⁹

5.5 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προστασίας δεδομένων διαδέχεται την ομάδα εργασίας του άρθρου 29, και σε αντίθεση με την ομάδα, είναι διακριτό νομικό πρόσωπο, έχει και εποπτικές αρμοδιότητες αλλά και αρμοδιότητα επίλυσης διαφορών με δεσμευτικό

¹²⁶ Ημερίδα για το νέο Κανονισμό από την Π.Ε.Δ Κεντρικής Μακεδονίας(σημειώσεις)

¹²⁷ Β. Χρήστου. Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων, εκδ.Σάκκουλα (2017),σελ.231

¹²⁸ Β. Χρήστου. Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων, εκδ.Σάκκουλα (2017),σελ.232

¹²⁹ Β. Χρήστου. Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων, εκδ.Σάκκουλα (2017),σελ.234

τρόπο. Επίσης το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενεργεί με ανεξαρτησία κατά την άσκηση των καθηκόντων του όπως και οι εθνικές αρχές.

Ακόμη, το Συμβούλιο εξετάζει με δική του πρωτοβουλία κατόπιν αιτήματος ενός εκ των μελών του ή κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής κάθε ζήτημα το οποίο αφορά στην εφαρμογή του Γενικού Κανονισμού και εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές, συστάσεις και βέλτιστες πρακτικές με σκοπό να ενθαρρύνει τη συνεκτική εφαρμογή του.

Τέλος, το Συμβούλιο στο πλαίσιο του άρθρου 65 του Γενικού Κανονισμού επιλύει με δεσμευτικό τρόπο διαφορές μεταξύ της επικεφαλής εποπτικής αρχής και της ενδιαφερομένης αρχής, εκδίδει δεσμευτική απόφαση όταν υπάρχουν αντικρουόμενες απόψεις σχετικά με το ποια από τις ενδιαφερόμενες εποπτικές αρχές είναι αρμόδια για την κύρια εγκατάσταση. Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει το δικαίωμα να ασκήσει προσφυγή για την ακύρωση των αποφάσεων του Συμβουλίου ενώπιον του Δικαστηρίου της Ένωσης.¹³⁰

¹³⁰ Ημερίδα για το νέο Κανονισμό από την Π.Ε.Δ Κεντρικής Μακεδονίας (σημειώσεις)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όσο η ζωή μας θα στρέφεται γύρω από το διαδίκτυο και τη χρήση του υπολογιστή, το δικαίωμα προστασίας από την επεξεργασία δεδομένων θα μας απασχολήσει όλο και περισσότερο, καθώς ολοένα και περισσότερο παραβιάζονται τα προσωπικά μας δεδομένα. Κατά το Ελληνικό Σύνταγμα το άτομο προστατεύεται ως προς την κοινοποίηση των δεδομένων προς τρίτους. Δυστυχώς, η προστασία του Ν.2472/1997 δεν κρίνεται επαρκής και χρήζει άμεσων αλλαγών. Στο κείμενό του διακρίνεται από παλιές αντιλήψεις σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων. Επίσης η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δώσει μεγάλο βάρος στην προστασία του ατόμου, αλλά έχει ακόμη πολύ δρόμο.

Το δικαίωμα προστασίας του πολίτη από την επεξεργασία δεδομένων προστάτεψε σε πρώτη φάση την ιδιωτική ζωή του ατόμου, όπως επίσης και σε περιπτώσεις όπως οι εργασιακές σχέσεις. Αποτελεί θεμελιώδη αρχή που πρέπει να προασπίσουμε ενάντια σε όλους τους κινδύνους που απειλούν την εποχή της πληροφορικής και όχι μόνο. Έτσι η ίδρυση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα βοήθησε πάρα πολύ στη σχετική προστασία. Διαθέτει πολλές αρμοδιότητες, από τις οποίες η πιο βασική είναι ο έλεγχος της συμμόρφωσης προς τους κανόνες που εισάγει ο νόμος.

Δύο είναι οι βασικοί άξονες γύρω από τους οποίους κινείται ο ελληνικός νόμος για την προστασία από την επεξεργασία δεδομένων, ο ένας είναι η αρχή της συγκατάθεσης και ο άλλος η αρχή της αναλογικότητας. Ο καθένας από εμάς πρέπει να ενημερώνεται για τα δικαιώματα που του παρέχει η νομοθεσία σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων και να έρχεται σε επαφή με τους θεσμούς που είναι αρμόδιοι, ώστε να εξαντλήσει κάθε δικαίωμά του. Πολλές φορές οι καταναλωτές είναι επιφυλακτικοί σε κάθε ηλεκτρονική συναλλαγή με την οποία αποκαλύπτουν προσωπικά τους στοιχεία.

Ο Γενικός Κανονισμός που θα τεθεί σε ισχύ τον Μάιο του 2018 θα εισάγει σημαντικές καινοτομίες στην προστασία του δικαιώματος, αυστηρές κυρώσεις σε σύγκριση με το Νόμο 2472/1997, θα βοηθήσει στην συνεργασία των κρατών μελών της Ε.Ε, όπως επίσης και θα αλλάξει τα πράγματα προς το καλύτερο, ιδιαίτερα σε χώρες που δεν έχουν ένα ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου, Ευ. (2004) Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πεδίο της τραπεζικής δραστηριότητας(Νομικό Πλαίσιο), Αρμενόπουλος
- Α Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου, Ευ.(2007). Προσωπικά Δεδομένα, εκδόσεις Σάκκουλα
- Αποστολίδου Ελπίδα, Αχιλλέα (2010). Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης Νομική Σχολή, Τμήμα Νομικής
- Αραβαντινός Β.(1997). Η Προστασία των στοιχείων προσωπικού χαρακτήρα από την αθέμιτη επεξεργασία τους με ηλεκτρονικό υπολογιστή, εκδ.Σάκκουλα
- Αργυρόπουλος Β. Γεώργιος (2012). Προστασία προσωπικών δεδομένων-Συνταγματική κατοχύρωση και Διεθνής Διάσταση, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Νομική Σχολή, Τμήμα Νομικής
- Αρμαμέντος Παναγιώτης Δ. Σωτηρόπουλος Βασίλης Α. (2005) Προσωπικά Δεδομένα-Ερμηνεία Ν.2472/1997, Εκδόσεις Σάκκουλα
- Βλαχόπουλος, Σπ. Διαφάνεια της κρατικής δράσης & προστασία προσωπικών δεδομένων – τα όρια μεταξύ αποκάλυψης και απόκρυψης στην εκτελεστική εξουσία. Εκδ. Σάκκουλας, Αθήνα (2007)
- Γέροντας Απ. (2002). Η προστασία του πολίτη από την ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, εκδ.Σάκκουλα
- Γέροντας Απ. Η ηλεκτρονική επεξεργασία των προσωπικών πληροφοριών, (Ο γερμανικός ομοσπονδιακός νόμος για την προστασία του πολίτη από την αυτόματη επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων). (1989)
- Γέροντας Απ. Η προστασία του πολίτη από την ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα (2002)
- Γκαγκάτση Βασιλική, Βασιλείου (2016). Η ποινική προστασία των προσωπικών δεδομένων: κριτική προσέγγιση των διατάξεων του Ν.2472/1997, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Νομική Σχολή, Τμήμα Νομικής (2016)

- Γώγος, Κ., Κανόνες Δεοντολογίας της δημόσιας διοίκησης, εκδ. Σάκκουλας (2000)
- Ιγγλεζιάκης Ιωάννης. Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα εκδ. Σάκκουλα (2003)
- Καλαντζή, Α. Η προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων. (1996)
- Καρακώστας, Ι. Η προστασία του ιδιωτικού βίου των προσώπων της επικαιρότητας από τη σκοπιά του συγκριτικού δικαίου (1999)
- Κατραμάδος, Δ. Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων Δικλείδα ασφαλείας ή κερκόπορτα για την κατάλυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του πολίτη (1999)
- Κοντόγιωργα-Θεοχαροπούλου, Δ. Η αρχή της αναλογικότητας στο εσωτερικό δημόσιο δίκαιο, εκδ. Σάκκουλα (1989)
- Κουμτζής Μιχαήλ (2017). Προστασία προσωπικών δεδομένων στις υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σχολή Θετικών Επιστημών, Τμήμα Πληροφορικής
- Μήτρου Α. (2002). Η Αρχή Προστασίας προσωπικών δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δεδομένων, εκδ.Σάκκουλα
- Νούσκαλης Γ. (2007). Ποινική Προστασία Προσωπικών Δεδομένων-Η Νομολογιακή Συμβολή στην Ερμηνεία Βασικών Όρων. Εκδ. Σάκκουλα
- Ντάτση Αναστασία (2014). Ο νόμος 2472/1997 «προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» ,Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Νομική Σχολή, Τμήμα Νομικής
- Παπαστάμκου Αριστούλα (2009). Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Νομική Σχολή, Τμήμα Νομικής
- Σίμου Αργυρώ (2010). Διαδίκτυο και προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Νομική Σχολή, Τμήμα Νομικής

-Σιβένα, Ελπίδα Ιωάννη(2017).Η προστασία των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα ως περιορισμός του Δικαιώματος πρόσβασης στα έγγραφα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Νομική Σχολή, Τμήμα Νομικής

- Χρήστου Ε.Βασιλική (2017). Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων, εκδ.Σάκκουλα

-Νόμος 2472/1997(ΦΕΚ 50/τ.Α΄/10-4-1997)

-Ο νέος κανονισμός για την προστασία των προσωπικών δεδομένων Ε.Ε 2016/679 27-4-2016

Ιστοσελίδες

-Ελληνική Αρχή Προστασίας Δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

<http://www.dpa.gr>

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή

http://ec.europa.eu/index_el.htm